

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
Ak. god. 2017./2018.

Dunja Stanković

KNJIŽNICA
FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U KRAPINI

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić, doc.

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

UVOD	3
1. KRATKA POVIJEST KNJIGE I KNJIŽNICA	5
2. GRAD KRAPINA - POVIJESNI PREGLED	9
3. FRANJEVCI	14
3.1. Povijest franjevačkog reda	14
3.2. Hrvatske franjevačke provincije	15
3.3. Krapinska župa i franjevački samostan u Krapini	16
4. KNJIŽNICA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U KRAPINI	19
4.1. Zbirka inkunabula u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini	22
4.2. Zbirka stranih knjiga 16. stoljeća u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini	28
4.2.1. Krapina: RIV-16*	29
4.2.2. Krapina: RIV-m8*	31
4.2.3. Krapina: RIV-8*	33
4.2.4. Krapina: RIV-v8*	34
4.2.5. Krapina: RIV-4*	35
4.3. Zbirka hrvatskih rijetkih knjiga do 1850. godine u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini.....	39
5. ZAKLJUČAK	46
6. POPIS LITERATURE	49

UVOD

Čovjek se fizički i duhovno razvijao od svojih početaka do danas. I na jedan i na drugi razvoj utjecao je on sam i da bi ga shvatio i odgovorio na mnoga samom sebi postavljena pitanja, čovjek istražuje dubine prošlosti.

Predak današnjeg čovjeka postojao je već prije 5-6 mil. godina, a najstariji dosad nađeni ostaci ljudskih prethodnika (australopitecina) potječu od prije gotovo 4 mil. godina. Daljnjom evolucijom koja nije bila samo biološka, prapovijesni lovci i nomadi počinju živjeti u društvenim zajednicama i prije oko 100.000 do 40.000 godina pojavljuje se današnji oblik čovjeka – *Homo sapiens*. Čovjek je postao društveno biće, kod kojeg se javljaju počeci apstraktnoga razmišljanja i shvaćanja svijeta, a to će postati glavna značajka ljudskog razvoja, tijekom kojeg je čovjek izmijenio svijet, izgradivši civilizacije i kulture.¹

Svatko tko krene proučavati povijest grada Krapine i njezinih stanovnika, mora pri tome obuhvatiti i dolazak franjevaca u Krapinu te izgradnju franjevačkog samostana, u sklopu kojeg je odmah osnovana i knjižnica. Zbog svoje uloge u razvoju Krapine, knjižnica franjevačkog samostana, zaslužila je puno važnije mjesto nego što ga ima danas. Osnovana je u 17. stoljeću, kad je tek mali broj građana Krapine znao čitati i pisati i zajedno s franjevačkim samostanom i crkvom kroz dugi niz godina bila centar razvoja grada oko kojeg su se obrazovale generacije Krapinčana i rastao grad s gradskom vijećnicom, pučkom školom i gimnazijom, a tek krajem 19. st. i Gradskom knjižnicom.

Predmet ovog diplomskog rada je, stoga, knjižnica franjevačkog samostana u Krapini, a cilj je dati pregled građe koju čuva na svojim policama i u trezorima kroz stoljeća te prikazati koliko je ta građa značajna za hrvatsku kulturu.

Prvo poglavlje donosi povijesni pregled nastanka knjige i osnivanja knjižnica, te podjelu knjižnica prema Zakonu o knjižnicama iz 1997. godine. Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini kao knjižnica vjerske ustanove spada u specijalne knjižnice.

U drugom poglavlju navode se glavni događaji vezani uz osnivanje i razvoj grada Krapine, a u trećem se opisuje nastanak franjevačkog reda i njihov dolazak, djelovanje i značaj u Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na temu kada je, zašto i kako osnovan franjevački samostan u Krapini te kako je život franjevaca u njemu ostavio neizbrisiv trag u povijesnom i današnjem životu Krapine.

¹ Čovjek. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6845>. (20.06.2017.)

U četvrtom poglavlju obrađuje se glavna tema – knjižnica franjevačkog samostana u Krapini koja je upisana u Upisnik knjižnica kod Ministarstva kulture pod brojem K-1562.²

² Ministarstvo kulture. Kulturne djelatnosti. Knjižnična djelatnost. Upisnik knjižnica. URL: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=202&kazid=4200>. (20.06.2017.)

1. KRATKA POVIJEST KNJIGE I KNJIŽNICA

Čovjek je društveno biće, a osnova za ostvarivanje društvenosti je komunikacija. Postoje tri temeljna oblika ljudske komunikacije: prvi je neverbalna komunikacija i ona je vezana uz rani razvoj čovječanstva. Drugi oblik je govor. Prije pojave pisma ljudi su informacije prenosili usmenom predajom. No, koliko god usmena predaja bila učinkovita, a komunikacija govorom postala točnija, nije bila dovoljna da sačuva cjelokupno ljudsko iskustvo. Problem pomanjkanja preciznosti i točnosti usmene komunikacije riješila je pojava pisma – trećeg oblika komunikacije i tek tada je nastao preduvjet da se informacija zapisuje i čuva za nove naraštaje.³ Postojanje pisma i prikladnog pisaćeg materijala dovelo je do pojave knjiga. Tijekom povijesti, knjiga je poprimala različite oblike, koji su u prvom redu ovisili o materijalu od kojega se izrađivala i o načinu pisanja i umnožavanja tog materijala.

Prve su se knjige pojavile na Istoku. Na bliskoistočnome kulturnom području, knjige su bile pisane na pečenim glinenim pločicama (najstarije sačuvane pločice pripadaju Sumeranima i potječu s kraja 4. tisućljeća pr. Kr.). Najstarije kineske knjige bile su sastavljene od bambusovih daščica, a kasnije su ih zamijenili svici od svile. Stari Egipćani pisali su na drvenim i kamenim pločama, te na svicima papirusa. Od Egipćana su svitak preuzimali i drugi narodi, pa je on postao najraširenijim oblikom knjige helenističke i rimske kulture.⁴

U starom su se vijeku knjige pisale i na liku, kori od drveta, palminu lišću, životinjskim kožama, različitim vrstama tekstila, na pločicama izrađenima od drva, različitih kovina ili bjelokosti, na voštanim pločicama (diptih) itd.

Stari Grci i Rimljani koristili su drugačije materijale za zapisivanje. Za kratke bilješke, za trgovačke obračune ili za pisanje školskih zadaća, Grci su se služili pravokutnim drvenim ili voštanim pločama. Po dvije pločice mogle su biti svezane zajedno, pa bi oblikovale „bilježnicu”. Oko 3. st. pr. Kr. počela se koža izrađivati u finijem obliku, tj. kao pergament. Zbog svojih velikih prednosti pergament je postupno istisnuo papirus, što je dovelo do bitne promjene u obliku knjige.

Nova značajna promjena u povijesti knjige dogodila se uvođenjem papira, novoga pisaćeg materijala, koji je pronađen u Kini u 2. st. Preko Arapa, koji su upoznali papir u 8. st., prenesena je upotreba toga materijala i u Europu. O općoj upotrebi papira na zapadu može se

³ Hebrang Grgić, I. Časopisi i znanstvena komunikacija. Zagreb : Naklada Ljevak, 2016. Str. 13-14.

⁴ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006.

govoriti tek od 15. st. Uvođenje papira znatno je pojeftinilo izradu knjige, a da bi ona postala pristupačna širim krugovima trebalo je ubrzati postupak umnažanja knjige. To je uspješno riješio sredinom 15. st. Nijemac Johannes Gutenberg, izumivši tisak s pomičnim slovima i time postao jedan od najvećih izumitelja u povijesti knjige i kulture uopće, a *Biblija* koju je on otisnuo 1455. godine smatra se remek-djelom tiskarskog umijeća.⁵

Do 19. st. svi su se poslovi oko izrade tiskane knjige obavljali ručno. Razvoj moderne tehnike u prvoj polovici 19. st. ubrzao je i tehnologiju tiskanja knjige, što je omogućilo njezinu masovnu proizvodnju. Knjiga općenito postaje jeftinija, prodire među najšire slojeve i postaje glavni čimbenik u širenju znanosti i opće naobrazbe.

Na području Hrvatske, knjige su se pojavile u doba grčke kolonizacije istočnog Jadrana u 4. st. pr. Kr., no ni jedna se iz antičkog razdoblja nije sačuvala. Najstariji je sačuvani kodeks pergamentni *Splitski evanđelistar (Evangeliarum Spalatense)*, koji je, po mišljenju Viktora Novaka, napisan u 8. st. (a prema srednjovjekovnoj legendi napisao ga je u Saloni sv. Dujam u 3. st.).⁶ S dolaskom benediktinaca u 9. st. osnivale su se u njihovim samostanima mnogobrojne pisarske radionice, kojih se broj znatno povećao osnutkom franjevačkih i dominikanskih samostana u 13. st. O proizvodnji knjiga u tim radionicama govore arhivski podaci, ali i velik broj pergamentnih kodeksa ukrašenih minijaturama i višebojnim inicijalima, koji se čuvaju u samostanskim, kaptolskim i drugim knjižnicama.

Hrvati su počeli tiskati svoje knjige odmah nakon što je Gutenberg započeo revoluciju u proizvodnji knjiga polovicom 15. st. Već 1474. biskup Nikola Modruški prvi je od Hrvata objelodanio jedno svoje djelo tiskano Gutenbergovom tiskarskom tehnologijom, a 1483. objavljena je i prva hrvatska knjiga tiskana glagoljičkim slovima (*Misal po zakonu rimskoga dvora*). Od tada se knjiga, njezin izgled i oblik, u Hrvatskoj ne razlikuje od onih tiskanih u drugim europskim zemljama.

Knjižnice u najširem smislu riječi postoje gotovo tako dugo kao i pisani spomenici. Najstarije poznate knjižnice nastale su na babilonsko-asirskom području. Te su zbirke imale istodobno karakter arhiva i knjižnice, jer su uz veliki broj državnih i ostalih administrativnih dokumenata, sadržavale i znanstvena, književna i slična djela. Kako je znanost bila ograničena na svećenike i više činovnike, to su i knjižnice služile isključivo njima. Šire značenje dobivaju knjižnice tek kod Grka. U doba cvata grčke znanosti (5. do 4. st. pr. Kr.), imali su pojedini učenjaci i pisci znatne privatne knjižnice (npr. Aristotel). U Rim su prve

⁵ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 352.

⁶ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 234.

knjižnice donesene kao ratni plijen iz Grčke i s Istoka. Tu uz privatne nastaju u 1. st. pr. Kr. i javne knjižnice. Potkraj starog vijeka nastaju uz pojedine crkve prve kršćanske knjižnice. Propašću Rimskog carstva iščezavaju i stare javne knjižnice. U ranom srednjem vijeku javljaju se samostanske knjižnice. Kasnije nastaju i knjižnice pri pojedinim crkvama i na dvorovima. Međutim, u kasnom srednjem vijeku javlja se i svjetovni stalež kao nosilac kulture. Uz sveučilišta, stvaraju se znatne zbirke knjiga, a njihovim rastom i sveučilišne knjižnice. Humanizam donosi nov procvat knjižnica na Zapadu, a oživljuje i spoznaja o potrebi javnih knjižnica. Istovremeno, papir potpuno zamjenjuje skuplji pergament, a Gutenbergov izum uvelike pospješuje proizvodnju knjiga. Reformacija i nemiri koji su slijedili, uništili su mnoge biblioteke, ali se od zaplijenjenih samostanskih i crkvenih knjižnica povećavaju stare i otvaraju nove javne knjižnice.⁷ Raste broj knjižnica i uz dvorove, a mnoge od njih temelji su današnjih nacionalnih knjižnica. I drugi svjetovni i crkveni dostojanstvenici skupljaju u 17. st. knjige i osnivaju knjižnice, od kojih su mnoge otvorene za javnost. Francuska revolucija koja je provela nacionalizaciju i centralizaciju knjižnog blaga, i sekularizaciju mnogih samostanskih knjižnica u Europi potkraj 18. i početkom 19. stoljeća, uzrokom je da su znatne količine knjiga promijenile svog vlasnika i stvaraju se velike nove knjižnice. Zbog toga se mijenja i unutarnja organizacija knjižnica i stvaraju se temelji za rad modernije knjižnice. U drugoj polovici 19. stoljeća dolazi do sve veće diferencijacije među pojedinim vrstama knjižnica (nacionalne, znanstvene, narodne), a neprekidan napredak knjižnica događa se u 20. stoljeću – dolazi do međusobne suradnje, donose se pravila na međunarodnoj razini, koordiniraju se nabavne politike i omogućuje se međuknjižnično posuđivanje, i najvažnije, knjižnice postaju dostupne svima.

Knjižnica je kulturna, obrazovna i informacijska ustanova koja odabire, nabavlja, obrađuje, čuva i daje na korištenje knjižničnu građu i ima organizirane službe koje pružaju različite usluge i programe za korisnike. Knjižnice su osnovane s namjerom da pomažu u obrazovanju, čuvaju i promiču lokalnu i nacionalnu kulturu, čuvaju zabilježenu lokalnu i nacionalnu povijest i pomažu u informiranju. Zakon o knjižnicama iz 1997. godine dijeli knjižnice prema namjeni i sadržaju knjižničnog fonda na: nacionalne, narodne, školske, sveučilišne, visokoškolske, opće-znanstvene te specijalne.⁸

⁷ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 459.

⁸ Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997), 05(1998), 104(2000), 69(2009). URL: <https://www.zakon.hr/z/745/Zakon-o-knji%C5%BEnicama>. (20.06.2017.)

Specijalna knjižnica svojim fondom pokriva neku znanstvenu disciplinu, određeno polje znanja ili područje specijalne djelatnosti. Ona može biti samostalna, ali je češće u sastavu matične ustanove. U prvom redu zadovoljava potrebe djelatnika matične ustanove, ali je ipak otvorena i za vanjske korisnike. Ustanove koje ih osnivaju mogu biti tijela državne vlasti ili uprave, poduzeća, udruge, organizacije, društva, ustanove, instituti, vjerske institucije itd.⁹

⁹ Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/novosti/odabrana_novost/428/, 3. (15.08.2017.)

2. GRAD KRAPINA - POVIJESNI PREGLED

Krapina je glavni grad Krapinsko-zagorske županije. Nalazi se u sjeverozapadnom djelu Hrvatske i već od davnih vremena, zbog svog položaja na raskršću puteva, igrala je važnu ulogu u tom djelu zemlje. Uz Varaždin i Zagreb, centar je političkog, kulturnog i gospodarstvenog života svoga kraja.

U Krapini, na brdu Hušnjakovo, pronađeni su ostaci neandertalskog čovjeka koji smještaju povijest ljudskog roda daleko u prošlost – unatrag 120.000 do 50.000 godina. Znanstveno objašnjenje postojanja Krapinskog neandertalca dao je 1899. godine hrvatski paleontolog prof. dr. Dragutin Gorjanović Kramberger. On se, nakon toga, trideset godina bavio iskapanjem, istraživanjem i obradom nalaza te znanstvenom analizom stvorio čvrste dokaze o pravoj naravi pračovjeka i tim važnim otkrićem dao potpuno novu sliku europske pretpovijesti i promijenio spoznaju o biološkim karakteristikama predaka današnjeg čovjeka.¹⁰ U Krapini je 2010. godine otvoren novi, moderan Muzej krapinskog pračovjeka kojeg godišnje posjeti više od 90.000 posjetitelja.

Prvi pisani dokument u kojem se spominje Krapina datira iz 1193. godine. U njemu biskup Kalan iz Pečuha (ujedno i upravitelj Kraljevine Dalmacije i Hrvatske) dozvoljava zagrebačkom biskupu Dominiku i njegovim nasljednicima pravo ubiranja desetine od uroda žitarica i vina u Krapini, Okiću i Podgorju. Sljedeća godina u kojoj se Krapina spominje u dokumentima je 1222. – u tom dokumentu se ne opisuje događaj iz Krapine, već se u darovnici, tada još hercega, Bele IV. biskupu zagrebačkom Stjepanu I. nabrajaju prisutni. Jedan od njih je bio i Petar iz Krapine. Godine 1225. u Krapini, u kraljevskoj utvrdi izgrađenoj na istočnom brdu iznad mjesta (v. sliku 1.), boravi, sada već hrvatsko-ugarski kralj, Bela IV. Arpadović. To je vidljivo iz povelje koja je napisana na tom mjestu 2. lipnja. Nema nikakvog dokumenta u kojem se spominje Krapina sve do 1311. godine – u tom dokumentu saznajemo da u Krapini postoji katolička župa Svetog Nikole. Naime, zagrebački biskup pozvao je na odgovornost krapinskog župnika Nikolu jer mu nije plaćao dosuđenu desetinu. Ime grada i područja Krapine pojavljuje se i 1334. godine u Statutima zagrebačkog kaptola opet u vezi s desetinom. Godine 1346. izdana je u Zagrebu povelja zagrebačkog kaptola, kojom se o uspostavi međe grada Susjeda obavještava kralj Ludovik I. Anžuvina – grad Krapina navodi se u toj povelji kao vlasnik jednog djela zemlje. Kralj Ludovik I. Anžuvina bio je vladar Krapine u 14. st. i on joj je dodijelio 1347. godine privilegij slobodnog

¹⁰, Radovčić, J. Krapinski neandertalci stotinu godina nakon otkrića. // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 19.

kraljevskog grada i time potaknuo daljnji razvoj mjesta. Stanovnici Krapine su dodijeljene povlastice jako cijenili i nastojali su da ih svaki gospodar Krapine u sljedećim godinama potvrdi. U arhivu grada Krapine čuva se jedna takva potvrda – povelja izdana od hercega Stjepana 1353. godine. Nakon njega, vladar Krapine postaje novi hrvatsko-ugarski kralj Žigmund Luksemburški, a kroz nastavak povijesti grad i utvrda često su mijenjali vlasnike, koji su to postajali na temelju nasljednog ili ženidbenog prava te kupnjom ili darovnicom.

Slika 1. Utvrda grada Krapine danas¹¹

Kralj Žigmund Luksemburški, kao nagradu za vjernost, poklanja mnoge gradove u Hrvatskoj celjskom grofu i knezu Hermanu II., pa tako 1399. godine i Krapinu. Herman II. poveljom iz 1416. godine potvrđuje Krapincima već ranije dobivene povlastice. Ivan Vitovac, kapetan četa grofova Celjskih, vlasnikom grada Krapine postaje 1457. godine, a nakon njegove smrti nasljeđuju je njegovi sinovi. Za vrijeme njihove vladavine nad Krapinom,

¹¹ Fotografiju je snimio Željko Žnidarić.

Zagorje su opustošile Osmanlije, pa je zbog toga kralj oslobodio sinove Ivana Vitovca poreznih obveza. Matija Korvin je, nakon niza peripetija, na sudu dobio Krapinu 1494. godine, a u njoj je i umro. Udajom njegove udovice za Jurja Brandenburškog, Krapina postaje njegova kraljevom darovnicom iz 1510. godine, a on je 1523. godine prodaje Petru Kegleviću. Nakon toga, Krapina je često mijenjala vlasnike – od spomenute porodice Keglević do porodica Sekelj i Drašković, koje su čas jedna čas druga, svađajući se, gospodarile nad Krapinom.¹²

U vrijeme osmanlijskih napada na hrvatski teritorij, u Krapini je održano pet hrvatskih Sabora. Prvi je održan 27. kolovoza 1598. godine, kada je ban Ivan Drašković pozvao hrvatske velikaše da se dogovore o obrani Hrvatske od turskih osvajačkih napada. Sljedeći Sabor zasjedao je 4. veljače 1599., a razlog sazivanja je bila tužba ovdašnjeg plemstva. Naime, njemački vojnici su radili štetu na njihovim imanjima, te su si oni to htjeli naplatiti. Sabor održan 13. lipnja 1600. bio je također iz financijskih razloga – budući da se gradilo utvrđenje oko Kupe, trebalo je odrediti nove poreze da bi se ono moglo financirati.¹³ Na Saboru održanom 18. listopada 1605. godine ponovno se raspravljalo o obrani zemlje od Osmanlija, a na Saboru 3. kolovoza 1607. godine o svađama među plemstvom. Također su se nastavile svađe i među gospodarima Krapine – Keglevićima i Draškovićima, da bi se konačno izmirili 1647. godine kad se kao krapinski vlasnik potvrđuje porodica Keglević. Nakon njih, vlasništvo nad starim krapinskim gradom nasljedstvom je pripalo porodici Lichtenberg, a u 19. st. preuzima ga barun Ottenfels.¹⁴ Barun Franjo Ottenfels 1919. godine poklanja stari grad Krapinu općinskom poglavarstvu grada Krapine.

Gospodarski razvoj nekog mjesta ovisio je o sajmovima i zato je bilo jako važno dobiti dozvolu za njihovo održavanje. Na sajmovima su svi profitirali – trgovci i poduzetnici prodavali su svoju robu, seljaci svoje proizvode (npr. sve vrste žitarica, stoku, vino), a bilo je i robe iz drugih zemalja koja je na različite načine dopremana kopnenim i morskim putevima. Tu su se sklapali poslovi, dogovarala suradnja i izmjenjivala iskustva i znanja.¹⁵ Već 1418. godine Krapini je dodijeljeno pravo održavanja godišnjeg sajma, a 1489. godine to pravo se proširuje za još dva sajma. Građani Krapine uspjeli su 1627. godine od kralja Ferdinanda II.

¹² Ortner, Stjepan. Povjest gradine i trgovišta Krapine. Krapina : Odbor za obilježavanje 800-te obljetnice grada Krapine, 1993.

¹³ Kozina, D. Fragmenti krapinske povijesti. // Krapinskih osam stoljeća / urednik Antun Kozina. Krapina : Hrvatsko planinarsko društvo Strahinjčica, 1998. Str. 22.

¹⁴ Kozina, A. Krapina i okolica kroz stoljeća. Krapina : Gradski muzej, 1960. Str. 39-40.

¹⁵ Szabo, A. Povijesna vrela o razvoju grada Krapine. // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 39.

Habsburškog dobiti i pravo održavanja tjednog sajma svake subote. Kralj Franjo I. Habsburški dodijelio je Krapincima 1812. godine pravo održavanja šest godišnjih sajмова. Zbog tih dobivenih povlastica, u gradu se razvija trgovina i obrtništvo, a paralelno s tim i školstvo, uprava, sudstvo. Poštanska služba u Krapini postoji sigurno već 1690. godine, iz koje postoji sačuvano pismo pisano na latinskom jeziku. U 19. st. važan je događaj početak rada Tvornice kamenine, koja je postojala od 1800. do 1866. godine. Razvoj Krapine ubrzao se tijekom hrvatskog narodnog preporoda, pogotovo iz razloga jer je njegov vođa, Ljudevit Gaj, bio rodom iz Krapine te je on pridonio aktivnom uključivanju Krapine u taj pokret. Sudionici hrvatskog narodnog preporoda htjeli su ostvariti dva osnovna cilja: ukinuti feudalni sustav i ojačati svijest u narodu o vlastitom, hrvatskom jeziku. Budući da nisu mogli nastupati otvoreno, politički, pokušavali su se za to izboriti na druge načine. Jedan od njih je bilo pokretanje prvih novina na hrvatskome jeziku u Zagrebu – bile su to *Novine horvatske* i njihov književni prilog *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*. Novine su se redovito čitale i na krapinskom području. Također, u Zagrebu je 1838. godine otvorena čitaonica, a nedugo nakon toga, preporodne čitaonice osnivane su u svim hrvatskim gradovima, pa tako i 1845. godine u Krapini. Osim navedenoga, hrvatski preporoditelji osnivaju u Krapini i druge kulturne i prosvjetne ustanove – podružnicu Matice hrvatske, pučku i srednju školu, ilirsko kazalište, pjevačko društvo, Društvo Crvenog križa, Vatrogasno društvo i različita dobrotvorna društva. Budući da su uspijevali u svom naumu na kulturnom planu, preporoditelji su se okrenuli i prema gospodarskim pitanjima te su 1841. godine u Zagrebu potaknuli osnivanje Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva koje je, uz „unapređenje poljoprivrede”, imalo za cilj upoznavanje hrvatskih poljoprivrednika s učinkovitijim metodama pri obrađivanju zemlje. Kako bi svoje zamisli proveli u djelo, krenuli su s izdavanjem stručnog časopisa i osnivanjem gospodarskih podružnica diljem Hrvatske (jedna od njih otvorena je i u Krapini), te primanjem u članstvo što većeg broja zainteresiranih. Hrvatski narodni preporod svojim djelovanjem bitno je pridonio proglašenju bana Jelačića da se ukine feudalni poredak. Sve odluke bana Jelačića vezane uz ukidanje kmetstva potvrđene su i na novom Hrvatskom saboru 5. lipnja 1848. Osim njih, potvrđene su i odluke o odlučnom suprotstavljanju ugarskom hegemonizmu prema Hrvatskoj, pa čak i u vojnom obliku. Na tom saboru prvi put u povijesti bio je i zastupnik iz Krapine, Josip Krleža, kojeg su izabrali građani Krapine.¹⁶

¹⁶ Szabo, A. Krapina u doba hrvatskog narodnog preporoda (1790.-1848.). // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 47.

Na području cijele Austro-Ugarske Monarhije počeo je proces prelaska na kapitalistički društveni poredak, a da bi do toga došlo, moralo se djelovati i na osnovnoj razini – općinama. Krapina je u drugoj polovici 19. stoljeća bila sjedište upravne općine Krapina. Ne samo muška, već i ženska populacija dobiva pravo glasa i obavezno osnovno školovanje. Grad se ubrzano razvija pogotovo nakon 1866. godina, kad je kroz Krapinu počeo voziti vlak, te nakon 1926. godine kad je Krapina priključena na struju. Osnivaju se naprednija trgovačka poduzeća i obrtničke radionice, a grad dobiva i modernu upravu i sudstvo. U 20. stoljeću Krapina se potvrdila kao kulturno, upravno i političko središte sjeverozapadne Hrvatske, te se u novom dobu okreće razvoju male privrede i obrtništva.

3. FRANJEVCI

3.1. Povijest franjevačkog reda

Franjevci ili Red Manje braće su crkveni red koji zauzima značajno mjesto u Katoličkoj crkvi od svog nastanka do danas. U širem smislu franjevci označavaju tri reda: prvi red ili franjevci u užem smislu (koji se unutar sebe dijeli na opservante, konventualce i kapucine), drugi red je ženski red (klarise) i treći red (trećoredci). Uz tri uobičajena zavjeta (siromaštvo, čistoću i poslušnost), posebno ističu „opsluživanje evanđelja Gospodina našega Isusa Krista”, strogo odricanje od svakog imutka te život od darova i vlastitoga rada.¹⁷

Osnivač franjevačkog reda sv. Franjo Asiški rodio se 1182. godine u Asizu. Otac mu je bio bogati trgovac tkaninom, pa se tim poslom bavio i sv. Franjo kao dječak i mladić. Zanesen i ponesen avanturizmom i slavom, sudjeluje u ratovanju između grada Perugie i svog rodnog mjesta. Međutim, biva zarobljen, a vrativši se kući iz jednogodišnjeg zarobljeništva, obolijeva. U to doba počinje sv. Franjo svoj put obraćenja i hodočasti u Rim, a 1205. godine obnavlja crkvice sv. Damjana i sv. Marije Anđeoske. Oko sebe okuplja prvu braću koju godinu dana poučava, a onda ih šalje propovijedati. I sam sv. Franjo držao je propovijedi koje su okupljale mnoštvo. U isto vrijeme piše Prvotno pravilo života manje braće koje 1209. godine potvrđuje papa Inocent III. i ta se godina smatra godinom utemeljenja Reda Manje braće. Ubrzo nakon toga, sv. Franjo osniva i drugi franjevački red – klarise, te proširuje Pravilo, koje papa Honorije III. potvrđuje 1223. godine. Zadnje što je sv. Franjo napisao bila je Oporuka, u kojoj podsjeća svoju braću na Pravilo. Umro je 1226. godine, a već ga je 1228. godine papa Grgur IX. proglasio svetim. Njegovi sljedbenici nastavili su propovijedati i djelovati u skladu s postojećim i priznatim Pravilima, mada je dolazilo do čestih razilaženja u njihovom tumačenju i prakticiranju. Međutim, osnovna načela Reda nikad nisu zaboravljena i prekršena: propovijedanje, misionarstvo, život u siromaštvu i briga za siromašne, napuštene i bolesne. Važna stvar u njihovom samostanskom životu bilo je i neprekidno, svakodnevno učenje, koje su često nadopunjavali slušajući predavanja na sveučilištima, na kojima su i mnogi od njih postali vrsni predavači. Franjevački red se već za života sv. Franje proširio po cijeloj Europi, a kasnije i širom svijeta. Često su bili povezani s papama, koji su ih uzimali u svoje službe, a puno franjevaca je izabrano za biskupe i kardinale te proglašeno svetim.

Franjevački red danas ima oko 2.000.000 pripadnika, a sjedište mu je u Rimu.

¹⁷ Franjevci. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20487>. (10.08.2017.)

3.2. Hrvatske franjevačke provincije

Godine 2017. na području Hrvatske postoje tri franjevačke provincije: franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, franjevačka provincija sv. Jeronima te franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja.

Franjevci su na prostoru današnje Hrvatske prisutni još za života sv. Franje Asiškog. Franjevačka predaja i relevantni izvori nastanak prvih samostana na području sjeverne Hrvatske stavljaju u 13. stoljeće, od kojih su najstariji samostani u Varaždinu i Zagrebu. Sredinom 14. st. iz Bosne počinju dolaziti na područje Ugarske provincije franjevci opservanti, nositelji reformnih strujanja u Redu, koji će bitno utjecati ne samo na daljnji razvoj franjevaštva u nas nego uopće na položaj kršćanstva u našim krajevima.¹⁸ Franjevački samostani su ekonomski jačali (zahvaljujući darovnicama vladara i velikaša) sve do dolaska Osmanlija u naše krajeve, kada taj napredak prestaje. Ipak, borba protiv Osmanlija dat će novi zamah obnovi franjevačkog života, naročito u vrijeme provincijala Franje Draškovića koji započinje s obnovom zagrebačkog i varaždinskog samostana, te šalje franjevce na službu diljem Hrvatske.

Kroz 18. i 19. stoljeće franjevci su odigrali značajnu ulogu kao nosioci političkog i crkvenog jedinstva među Hrvatima. Krajem 19. stoljeća opći se franjevački pokret ujedinjuje u razne franjevačke grupacije te tako nastaju: provincija sv. Ćirila i Metoda na području Slavonije i zapadne Hrvatske, provincija sv. Jeronima na području Dalmacije i Istre te provincija Presvetog Otkupitelja koja okuplja samostane kopnenog dijela Dalmacije.¹⁹ U prvoj polovici 20. st. hrvatski franjevci mijenjaju dotadašnji franjevački život prema novim uredbama Reda iz 1897. godine – nastaju novi oblici pastoralnog rada, preuzimaju se nove župe, a radi se i na obrazovanju te se otvaraju odgojni zavodi s gimnazijama. Nakon Drugoga svjetskog rata započinje se izdavati *Glas koncila*, list za djecu *Mali koncil*, prevodi se *Biblija*, 1991. godine osniva se Hrvatski katolički radio, a pastoralno-intelektualna djelatnost hrvatskih franjevaca, utemeljena kroz stoljeća, nastavlja se i do današnjih dana – propovijedanje, nastava vjeronauka, apostolska djelatnost, širenje katehizma, ekumenizma, međureligijski dijalog, ali i ljekarništvo, prosvjetiteljstvo, te čuvanje kulturnog, književnog i muzejskog blaga.

¹⁸ Belaj, V. Razvoj franjevaštva na području hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. // Franjevci hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda / uredili Franjo Emanuel Hoško, Marija Mirković, Vitomir Belaj. Zagreb : Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, 1992. Str. 35-42.

¹⁹ Hoško, F. E. Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2001.

3.3. Krapinska župa i franjevački samostan u Krapini

Vrlo je vjerojatno da je u Krapini već 1193. godine (kad se ime grada Krapine prvi put spominje u nekom dokumentu) postojala župa, pa se tako ona smatra najstarijom od svih župa zagorskog arhiđakonata. No, pisani dokaz za to postoji tek u spomenutim događajima iz 1311. i 1334. godine. Ponovno se krapinski župnik spominje 1440. godine, jer je ostao dužan platiti crkvenu desetinu. Nema sigurnih i provjerenih podataka kada je točno sagrađena crkva svetog Nikole – neki povjesničari tvrde da je to bilo početkom 13. st., a drugi pak da se to zbilo krajem 13. ili početkom 14. st. Točno se, međutim, zna njezin izgled – bila je izgrađena u gotskom stilu i tijekom godina nadograđivana, obnavljana i osuvremenjivana u skladu s novim materijalima i tehnikama gradnje. Unatoč tome, crkva je krajem 19. st. bila premala za potrebe stanovnika krapinske župe, pa je 1901. godine porušena i na istom mjestu sagrađena nova, sadašnja župna crkva u neogotskom stilu.

Najpoznatija krapinska crkva je crkva Majke Božje Jeruzalemske na Trškom Vrh. Smatra se jednom od najljepših baroknih crkava u ovom dijelu Hrvatske, a građena je od 1750. do 1761. godine. Nastala je kao rezultat dugogodišnjeg štovanja Gospina kipa (donesena iz Jeruzalema) od strane pobožnih građana i seljaka, ali i uz veliku pomoć i trud dva krapinska župnika – prvi je bio Stjepan Fuček, a drugi, njegov nasljednik, Nikola Gorup, za vrijeme čijeg župovanja je crkva konačno i sagrađena. Od tada pa do danas, crkva Majke Božje Jeruzalemske mjesto je okupljanja vjernika hodočasnika i uz Trsat i Mariju Bistricu najveće je hrvatsko proštenišće.

Dolazak franjevacu u Krapinu vezan je uz već spomenutu obitelj Keglević. Naime, Ana Marija (udata Erdödy), kći Ivana i Suzane Keglević, u svojoj oporuci ostavlja tisuću ugarskih forinti i 12 kmetova za gradnju franjevačkog samostana. Kao izvršitelja oporuke imenuje svog brata Franju, koji nakon njene smrti, 1638. godine, počinje to i realizirati. Krapinski sudac Krištof Tharić i prisežnici 14. ožujka 1639. godine šalju pismo franjevcima kojim ih pozivaju u Krapinu. Franjevci su obvezani legatom grofice Erdödy, pa je kao izvršitelj oporuke određen o. Dominik Nyth, vikar zagrebačkog samostana. Zagreb je bio sjedište Provincije sv. Marije Ugarske (kasnije je to Provincija svetog Ladislava kralja, a krajem 19. st. postaje Provincijom sv. Ćirila i Metoda). Prošlo je samo tri godine od legata Ane Marije do trenutka kad su braća franjevci došli u Krapinu.²⁰ Službeno u Krapinu dolaze 1641. godine, nakon što je njihov dolazak i boravak 1640. godine odobrio zagrebački biskup

²⁰ Pospiš, Ž. Moj grad i pračovjek. Krapina : vlast. nakl., 2014. Str. 16.

Benko Vinković. Franjo Erdödy, osim što postupa po želji svoje mrtve sestre, i sam doprinosi izgradnji samostana – franjevcima za osnivanje samostana daruje posjedovnu česticu i pripadajuće nekretnine. Stanovnici Krapine i okolnih sela također su dali svoj doprinos – bili su besplatna radna snaga. Izgradnju samostana vodio je o. Đuro Jagačić, a trajala je od 1644. do 1657. godine, kada je zagrebački biskup Petar Petretić posvetio novoizgrađenu crkvu sv. Katarine i samostan (v. sliku 2.). Stilski te građevine pripadaju razdoblju ranog baroka, ali se ne zna tko je bio graditelj. Samostan i crkva često su od tada do danas obnavljani i popravljani, a pojedini njihovi dijelovi izgrađivani su i uređivani darovnicama uglednih Krapinčana i vjernika. Car Josip II. ukinuo je 1783. samostan u Krapini, ali ga je na molbu stanovnika Krapine ponovno uspostavio. Nedugo nakon toga, radi ratovanja s Francuzima, samostan je kroz 13 godina jako osiromašio i propao, no ipak je uspješno obnovljen od 1800. do 1805. godine. Nije ga uspio uništiti ni požar iz 1823. godine, jer je unatoč velikim oštećenjima popravljen doprinosima i priložima vjernika.

Slika 2. Franjevački samostan i crkva sv. Katarine u Krapini²¹

²¹ Fotografiju je snimila Ana Žnidarić.

Franjevci u Krapini neprekidno djeluju od svog dolaska do danas. Još su davne 1752. godine osnovali Bratovštinu franjevačkog pojasa, a danas vode zajednicu Svjetovnog reda sv. Franje. Djeluju i na konkretnom planu, te pomažu krapinskom župniku u obavljanju svakodnevnih obaveza, a posebno su aktivni u marijanskom prošteništu na Trškom Vrh. Brinu se i o održavanju svog samostana i crkve, što dokazuje nedavna opsežna i uspješna obnova, prilikom koje je zapadno krilo samostana preuređeno za potrebe zavičajne zbirke i sakralnog muzeja.²²

²² Župa Sv. Nikole biskupa : Krapina. Krapinski franjevci. URL: <http://www.zupa-krapina.hr/krapinski-franjevci/>. (20.08.2017.)

4. KNJIŽNICA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U KRAPINI

Svi kršćanski redovi, od svog osnutka do danas, povezani su s pojavom i upotrebom knjiga te s nastankom i postojanjem knjižnica. U samostanima su se knjige koristile prilikom služenja obreda, ali i za učenje i spoznavanje svijeta oko sebe kao i za duhovnu izgradnju. Franjevački samostani u Hrvatskoj u tome ne odstupaju od svjetske prakse – u knjižnicama tih samostana čuva se neprocjenjivo blago u vidu bogatih zbirki rukopisnih i tiskanih knjiga koje potvrđuju visok intelektualni domet tadašnjih redovnika, ali i velik interes za praćenjem događanja u svijetu koji ih je okruživao.²³

Odmah po završetku izgradnje samostana i crkve u Krapini 1657. godine, franjevci osnivaju knjižnicu, što je dijelom provedeno zbog odluke Općeg franjevačkog generalnog kapitula iz 1593. godine da svaki samostan treba imati knjižnicu, a dijelom i iz razloga što su se franjevci u Krapini, osim vjerskih obreda, bavili i drugim stvarima.

Jedna od njih je briga o obrazovanju svećeničkog i redovničkog podmlatka kojoj je Provincija svetog Ladislava kralja (pod koju je pripadao i samostan u Krapini), prema odredbama reda, posvećivala osobitu pažnju. Uz studij u većim gradovima (Zagreb, Varaždin), postojali su i studiji u samostanima koji su imali materijalne mogućnosti brinuti se o prehrani klerika. Tako izabrani provincijski studiji godišnje su primali od 4 do 9 klerika, koji su na tom studiju slušali predavanja, polagali ispite i sudjelovali u javnim raspravama. Osposobljeni lektori podučavali su klerike iz područja filozofije, moralne teologije i govorništva. Raspored osoblja i službi u pojedinim samostanima godišnje se određivao u provincijskim tabulama, pa se iz njih saznalo da se i u franjevačkom samostanu u Krapini povremeno također održavao provincijski studij filozofije, moralne teologije, govorništva i novicijata.²⁴ Postoji sačuvan popis lektora koji su u krapinskom samostanu predavali na: a) studiju filozofije (od 1685. do 1783. godine); b) studiju moralne teologije (od 1687. do 1745. godine); c) studiju govorništva (od 1774. do 1775. godine) i d) novicijatu (od 1723. do 1830. godine).

Također, franjevački red vodio je brigu o zdravstvenom stanju svojih redovnika, pa je tako puno franjevaca bilo izučeno za ranarnike i ljekarnike. Ladislavska provincija imala je, od 1730. do 1780. godine, na raspolaganju pedeset braće ranarnika i ljekarnika koje je slala na

²³ Bratulić, J.; Damjanović, S. Predgovor : Značenje franjevačkih knjižnica u kulturi Sjeverne Hrvatske // Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda / Vatroslav Frkin, Miljenko Holzleitner. Zagreb : HAZU, Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, 2008. Str. 5-6.

²⁴ Cvekan, P. Franjevci u Krapini. Krapina : vlast. nakl., 1980. Str. 83.

službu u samostane u kojima su se nalazili provincijski studiji, a oni su tamo osnivali i male kućne ljekarne.²⁵ Postoje pisani dokazi (popis) da su u krapinskom samostanu od 1730. do 1780. godine djelovali ranarnici koji su pružali zdravstvenu pomoć stanovnicima samostanima, ali im je bilo dopušteno pomagati i siromasima i samostanskim dobročiniteljima, te da je u to vrijeme u samostanu postojala i ljekarna i bolnička soba.

Franjevci su bili i učitelji – kapelan Nikola Fabijančić poučavao je 1665. godine dječake u Krapini čitanju, pisanju i latinskom jeziku, a o. Andrija Wiziak bio je od 1783. do 1786. učitelj u pučkoj školi u Krapini. Ipak će se prosvjetno djelovanje franjevaca u Krapini najviše pamtiti po fra Eugenu Rebiću, budući da je on imao poznatog učenika – Ljudevita Gaja poučavao je hrvatski i latinski jezik.²⁶

Slika 3. Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini²⁷

Zbirka knjiga u knjižnici franjevačkog samostana u Krapini odraz je potreba, interesa i područja djelovanja stanovnika samostana. Prema običaju Reda, poglavari franjevačkih samostana raspolagali su novcem za nabavljanje knjiga, pa su ih oni, prema potrebama i interesu stanovnika samostana, i pribavljali. Na tom popisu knjiga, potrebnih za svećenički i

²⁵ Cvekan, P. Franjevci u Krapini. Krapina : vlast. nakl., 1980. Str. 91.

²⁶ Župa Sv. Nikole biskupa : Krapina. Krapinski franjevci. URL: <http://www.zupa-krapina.hr/krapinski-franjevci/>. (20.08.2017.)

²⁷ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

drugi korisni rad, osim propovjedničke literature, bila su i djela iz teološke i filozofske literature, priručnici za profesore, duhovno-asketska literatura za učitelje novaka te farmaceutska i liječnička literatura za ranarnike i farmaceute.²⁸

Krajem rujna 2017. godine knjižnica franjevačkog samostana u Krapini (v. sliku 3.) ima više od 4500 svezaka, a sastoji se od starog fonda samostanske knjižnice, fonda koji je nastao od studija filozofije, teologije i govorništva te novicijata, knjiga kupljenih i pribavljenih zbog potreba ljekarne i zdravstvenih djelovanja svećenika, knjiga samih franjevaca koji su živjeli, radili i obrazovali se u Krapini, te na kraju, ali ne manje važno, od donacija brojnih građana i dobrotvora.

Da bi upoznala građane s blagom u svojim knjižnicama i približila ga zainteresiranima, te da bi ga sačuvala od propadanja, Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda započela je 2011. godine bibliografsku obradu građe u svim samostanskim knjižnicama na području Provincije. Cilj je bio da ti zapisi, a kasnije i sama građa, u digitaliziranom obliku budu dostupni na mreži. Kamen temeljac tom opsežnom poslu postavili su Šime Jurić i fra Vatroslav Frkin, koji su već 80-ih godina 20. stoljeća formirali različite zbirke knjiga u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Najznačajnija je Zbirka inkunabula, a značajan je i broj knjiga od 16. do 19. stoljeća, među kojima se posebno ističu Zbirka stranih knjiga 16. stoljeća i Zbirka hrvatskih rijetkih knjiga do 1850. godine. Sustavna katalogizacija knjižnične građe koja je provedena, temelji se na tim zbirkama, a započela je primjenom elektroničkoga knjižničnoga programa *Crolist*. Voditelji tog projekta, Fila Bekavac-Lokmer i Juraj Lokmer, popisali su 2013. godine u krapinskoj franjevačkoj knjižnici Zbirku inkunabula te Zbirku stranih knjiga 16. stoljeća i ti su bibliografski zapisi dostupni javnosti. U sljedeće dvije godine, planiralo se nastaviti s obradom i katalogizirati i Zbirku hrvatske rijetke knjige te Zbirku stranih knjiga 17. stoljeća. Nažalost, to nije ostvareno, pa preostala građa iz ove knjižnice nije obrađena i ostatak naslova koje knjižnica posjeduje i dalje je nepristupačan i nepoznat široj javnosti. Ipak, postoji vrijedan popis svih naslova zatečenih u knjižnici koje je tokom tri godine svakodnevnog rada popisao Željko Pospiš, ali to je provedeno samo za internu upotrebu i bez stručne obrade i katalogizacije.

Istraživanje koje će u nastavku rada biti opisano, provedeno je srpnju, kolovozu i rujnu 2017. godine u krapinskoj franjevačkoj knjižnici na tri zbirke. Budući da se zna da su prve

²⁸ Frkin, V. Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini. // Kaj : časopis za kulturu i prosvjetu. 25, 1/2(1992), str. 101.

dvije zbirke – Zbirka inkunabula i Zbirka stranih knjiga 16. stoljeća – smještene u trezoru broj 2 krapinskog samostana, pristupilo se istraživanju tih knjiga prateći popis bibliografskog zapisa načinjen 2013. godine. Prvo su pregledane i opisane inkunabule, koje su unutar tog trezora smještene još u dodatnom, zaključanom ormariću. Nakon njih, nastavilo se pregledavanje ostalog sadržaja u trezoru broj 2. Svaka knjiga iz tog trezora uzeta je s police, prelistana i zapisan joj je naslov i signatura, a samo neke su i opisane. Kasnije je taj opis uspoređivan i nadopunjavan s postojećim zapisom na *Crolistu* te s popisom inkunabula Britanske knjižnice na internetskoj stranici Incunabula Short Title Catalogue (ISTC), a izgled se detaljnije proučavao na digitaliziranim primjercima koji postoje na internetskim stranicama npr. Bayerische Staats Bibliothek, Hathi Trust Digital Library i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Kako za Zbirku hrvatskih rijetkih knjiga do 1850. godine iz fonda krapinske franjevačke knjižnice ne postoji bibliografski zapis, ona je istražena na drugačiji način. Iz trezora 2 i trezora 4 popisane su knjige hrvatskih autora, te je taj popis uspoređen s podacima iz knjige Vatroslava Frkina i Miljenka Holzleitnera *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda 1495. – 1850.* Nakon toga, neke od tih knjiga detaljnije su pregledane, prelistane i opisane. Svaka od opisanih knjiga je i fotografirana.

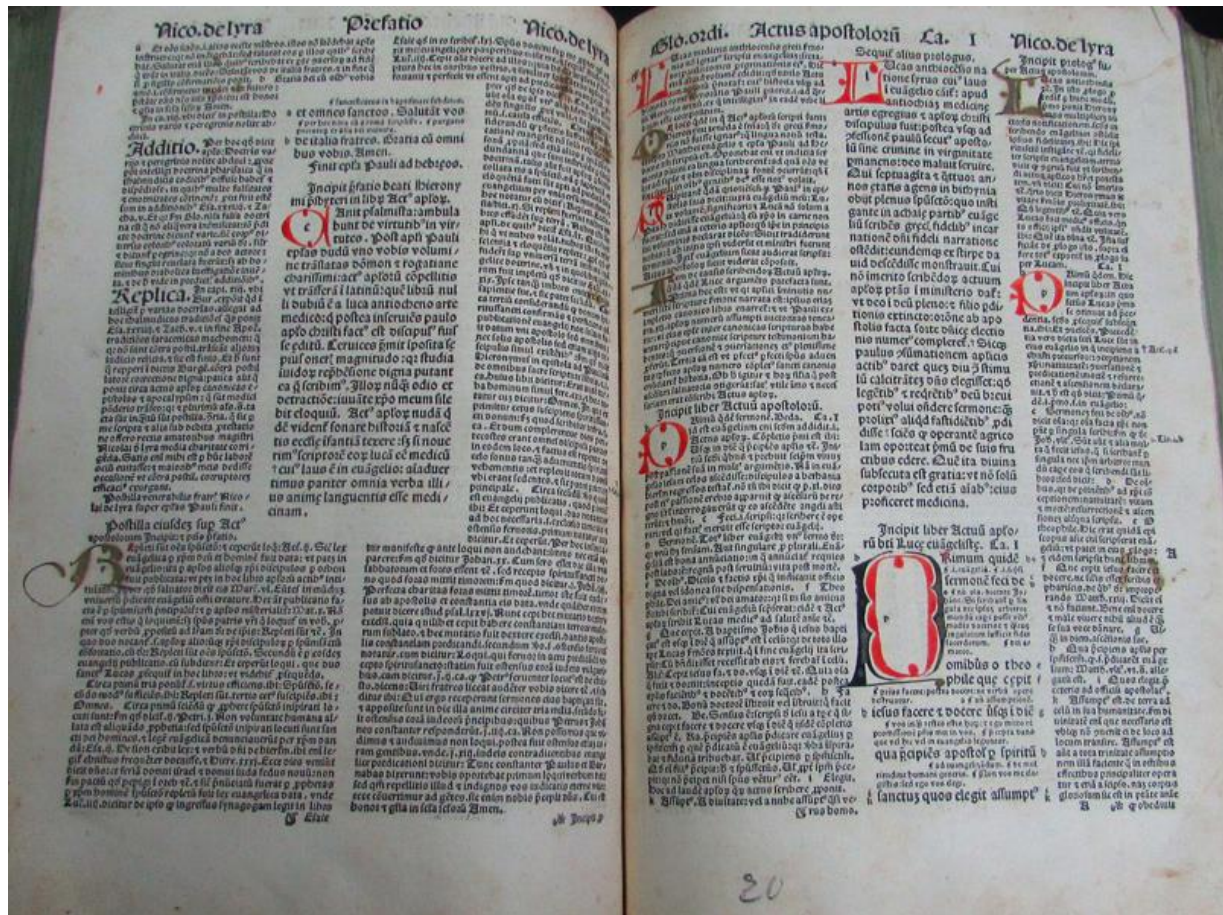
4.1. Zbirka inkunabula u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini

U knjižnici postoje tri inkunabule, tiskane 1475., 1498. i 1499. godine (znači, više od 150 godina prije osnivanja knjižnice). Sve tri inkunabule su u dobrom stanju i čuvaju se u metalnom sefu u posebnoj prostoriji jer su to ujedno i najvrednije knjige u knjižnici. Na prve dvije inkunabule postoji zapis da ih je u ovu knjižnicu, u 18. st., iz Venecije donio o. Kerubin Pehm, a za treću inkunabulu se ne zna kako je dospjela na police ovog samostana.²⁹

Prva inkunabula je šesti dio *Biblije* tiskane 1498. godine u Baselu. Ovo izdanje *Biblije* tiskano je u 6 tomova, a tiskari su bili Johannes Froben i Johannes Petri. Pisana je latinskim jezikom. Cijelo izdanje popraćeno je s komentarima poznatih onodobnih teologa. Na internetskoj stranici Incunabula Short Title Catalogue (ISTC) Britanske knjižnice popis je od

²⁹ Frkin, V. Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini. // Kaj : časopis za kulturu i prosvjetu. 25, 1/2(1992), str. 102.

281 mjesta na svijetu u kojima se nalaze neki od tomova ove *Biblije*. U Hrvatskoj su to Dubrovnik (samostan Male braće) i Krapina. U popisu Britanske knjižnice je izostavljen primjerak trećeg dijela *Biblije* koji se čuva u knjižnici franjevačkog samostana u Varaždinu.

Slika 4. *Biblia cum Glossa ordinaria*³⁰

Biblija koja se nalazi u Krapini visoka je 32 cm, a uvezena je u drvo presvučeno kožom i ukrašeno ornamentima i kopčama. Ima 246 listova, a nedostaje naslovnica (tj. prva stranica na kojoj je u drugim sačuvanim primjercima podatak da je to šesti dio *Biblije* „cum Glossa ordinariae”), te prvih 27 i zadnjih 5 listova, a na knjižnom bloku su i mrlje od vlage. Tekst je otisnut u dva osnovna stupca različite širine koja se mijenja od stranice do stranice. Treći stupac je umetnut – na pojedinim stranicama cijelom visinom, a negdje samo kao ostalim dvama glavnim stupcima uokvireni kvadrat. Boja tiska je crna. Crvenom, a u manjoj mjeri i smečkastom bojom, ručno su obojeni inicijali kroz cijelu knjigu i to uvelike doprinosi ljepoti ovog izdanja (v. sliku 4.).

³⁰ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Njezin zapis u elektroničkom katalogu „Knjižnice Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda” je sljedeći:

Permalink: <http://193.198.235.162/cgi-bin/wero.cgi?q=10020604485>

Kataloški id: 100206044

Bib. raz. ; vrsta: m1 : monografija ; tekst, tiskani

Naslov: Biblia cum Glossa ordinaria : Postilla litteralis Nicolai de Lyra, Expositiones prologorum Guilelmus Britonis, Additionibus Paulis Burgensis Replicisque Matthiae Doering

Impresum: (Basileae : Johannes Froben et Johannes Petri, 1.XII.1498.)

Materijalni opis: 6 vol. ; 4* (29 cm)

Napomene: Got. . - Tiskano dvostupčano. - HC 3172. - BMC III, 791. - GW 4284. - IGI 1693. - Goff B 609. - Bad 211.

Ostali autori: Brant, Sebastian ; Nicolaus de Lyra ; Guilelmus Brito ; Froben, Johann ; Petri, Johannes

Skup od: [Pars sextus] ; [Pars tertius]

Predmetnice: Biblija
Inkunabule -- Hrvatska -- Samostanske knjižnice

UDK: 22

Mjesto izdavanja: Basel

Permalink: <http://193.198.235.162/cgi-bin/wero.cgi?q=100207056132>

Kataloški id: 100207056

Bib. raz. ; vrsta: m2 : monografija ; tekst, tiskani

Naslov: 6 : [Pars sextus]

Materijalni opis: 246 listova ; 4* (32 cm)

Napomena o primjerku: Uvezan u drvo presvučeno pregovanom kožom i ukrašeno ornamentima te s kopčama. - (sign. Krapina: RI-4*-1). - Na poledini drugog predlista: Ad simplicem usum patris Cherubini Pehm, lectoris generalis et diffinitoris hoc fragmentum Expositionis Lyrani in Epistolas Pauli Venetiis allatum est, desunt dumtaxat Epistolae ad Romanos 13 capita 1770' Gratiiosa hic sunt Glossa ordinaria et interlinearis per omnes Epistolas, Acta apostolorum et ipsam Apocalypsim' Grati fruantur posteri!. - (sign. Krapina: RI-4*-1). - Pregledano, 20130110, Nedostaje naslovnica, prvih 27 i zadnjih 5 listova, mrlje od vlage ; (sign. Krapina: RI-4*-1).

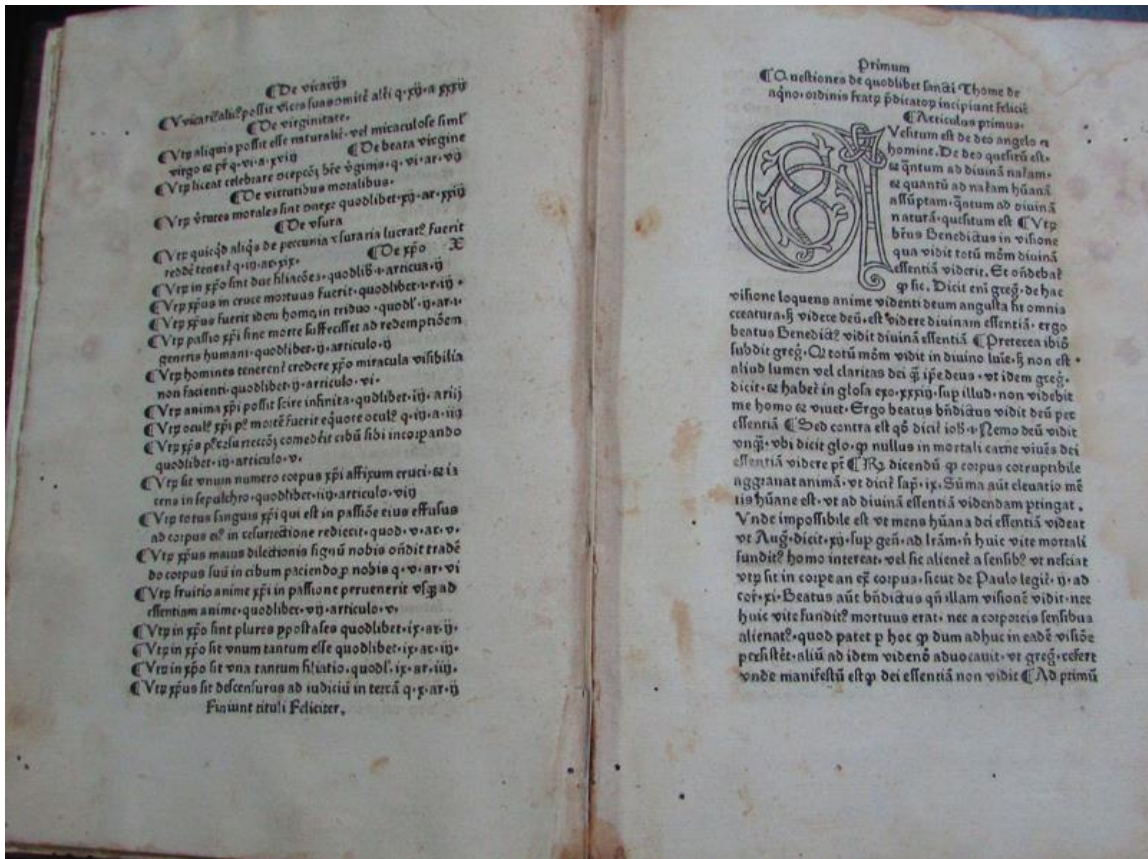
Dio skupa: Biblia cum Glossa ordinaria

Ostali autori: Pehm, Kerubin

Internet: <http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0002/bsb00026033>

Signatura: Krapina: RI-4*-1

Druga inkunabula djelo je sv. Tome Akvinskog *Quaestiones de duodecim quodlibet* (*Pitanja o dvanaest tema odabranih po volji*), tiskano 1475. godine u Ulmu. Tiskar je bio Johannes Zeiner. Pisano je goticom na latinskom jeziku, jednostupčano, jednobojno (crnom bojom) i bez mnogo ukrasa. Samo su početni inicijali veći i ukrašeni (v. sliku 5.). U cijelom svijetu sačuvana su 72 primjerka tog djela.

Slika 5. Sv. Toma Akvinski, *Quaestiones de duodecim quodlibet*³¹

Sv. Toma Akvinski (1225. – 1274.) talijanski je dominikanac, skolastički filozof i teolog, a živio je u vrijeme buđenja filozofske i znanstvene misli u 13. st. Glavna djela su mu: *O istini*, *Suma protiv pogana*, *O besmrtnosti duše*, *Teološka suma*, *O duši* itd. Mada krapinska inkunabula ne spada u poznatija njegova djela, rijetka je knjiga u svjetskim razmjerima pa time dobiva na važnosti, i osim što je najstarija, ona je najvrednija inkunabula u ovoj Zbirci. ISTC navodi 72 postojeća primjerka na svijetu, a u Hrvatskoj je samo jedan – ovaj u Krapini.

³¹ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Ova knjiga visoka je 29 cm, ima 230 listova, a uvezena je u karton presvučen kožom oštećenog hrpta. Oštećena je i od crva, a ima i mrlje od vlage.

Zapis ovog djela u elektroničkom katalogu „Knjižnice Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda” je sljedeći:

- Permalink:** <http://193.198.235.162/cgi-bin/wero.cgi?q=100207057464>
- Kataloški id:** 100207057
- Bib. raz. ; vrsta:** m0 : monografija ; tekst, tiskani
- Naslov:** Quaestiones de duodecim quodlibet
- Autor:** Thomas Aquinas, sanctus
- Impresum:** (Ulm : Johanne Zainer, 1475)
- Materijalni opis:** 230 listova ; 4* (29 cm)
- Napomene:** Goff T 185. - HC 1403. - IGI 9564. - BMC II 524. - Pell 1007.
- Napomena o primjerku:** Uvezan u karton presvučen kožom oštećena hrpta. - (sign. Krapina: RI-4*-2). - Na vrhu prvog lista: Patris Cherubini Pehm Venetiis allatus, rijetke bilješke uz tekst. - (sign. Krapina: RI-4*-2). - Pregledano, 20130110, Oštećeno od crva, mrlje od vlage ; (sign. Krapina: RI-4*-2).
- Ostali naslovi:** Incipit tituli questionum de duodecim quodlibetis Sancti Thome de Aquino ordinis...
- Ostali autori:** Zainer, Johann ; Pehm, Kerubin
- Predmetnice:** Dogmatska teologija
- UDK:** 282
- Mjesto izdavanja:** Ulm
- Internet:** http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0004/bsb00044299/image_1
- Signatura:** Krapina: RI-4*-2

Treća inkunabula je djelo *Liber de exemplis ac similitudinibus rerum* tiskano 1499. godine u Veneciji. To je zadnje izdanje (ukupno ih je bilo šest) jako popularnog priručnika za propovjednike – sadrži primjere koje su oni mogli upotrijebiti u svojim propovjedima. Autor navedenog djela je Ivan de Sancto Geminiano (Johannes de Sancto Geminiano), talijanski teolog i dominikanac. U ISTC katalogu navede se dva primjerka u Hrvatskoj – u Dubrovniku i u Krapini, a ukupno primjeraka samo tog izdanja ima 129.

Ova inkunabula je visoka 19 cm, ima 387 listova, a uvez je novi, izrađen prilikom restauracije – drvo presvučeno kožom. Nedostaje čak 183 lista na početku, a tekst je

prelomljen u dva stupca. Otisnuto je crno-bijelo, a slog je jako gusti s naglašenim početnim inicijalima (v. sliku 6.).

Slika 6. Ivan de Sancto Geminiano, *Liber de exemplis ac similitudinibus rerum*³²

Njezin zapis u elektroničkom katalogu „Knjižnice Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda” je sljedeći:

- Permalink:** <http://193.198.235.162/cgi-bin/wero.cgi?q=100207058136>
- Kataloški id:** 100207058
- Bib. raz. ; vrsta:** m0 : monografija ; tekst, tiskani
- Autor:** Johannes de Sancto Geminiano
- Naslov:** Liber de exemplis ac similitudinibus rerum

³² Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Impresum: (Venetiis : Johannes et Gregorius de Gregoriis, 12. VII. 1499.)

Materijalni opis: 164 - 387 lista; 8* (19 cm)

Napomene: Goff J 431. - HC 7547. - IGI 5357. - BMC V 351. - Bad. 394.

Napomena o primjerku: Novi uvez u drvo presvučeno kožom. - (sign. Krapina: RI-8*-1). - Pregledano, 20130110, Nedostaju prva 183 i zadnji 1 list, Restaurirano ; (sign. Krapina: RI-8*-1).

Ostali autori: Gregori, Gregorio de

Predmetnice: Propovijedi

UDK: 252

Mjesto izdavanja: Venezia

Internet: http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0005/bsb00054608/image_1

Signatura: Krapina: RI-8*-1

4.2. Zbirka stranih knjiga 16. stoljeća u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini

Zbirka se sastoji od 85 jedinica koje sadrže ukupno 97 naslova koji su tiskani u razdoblju od 1510. do 1600. godine. Većina ovih djela napisana je na latinskom jeziku, a samo ih je nekoliko na talijanskom i njemačkom. Najveći broj knjiga tiskan je u Veneciji, a ima ih tiskanih i u Njemačkoj, Austriji, Francuskoj, Švicarskoj, Španjolskoj itd.

U ovoj Zbirci najviše ima djela iz područja teologije, pastorala, filozofije i kršćanske duhovnosti. Međutim, ima i knjiga koje obrađuju područje prava, povijesti, politike, medicinske znanosti i prakse, te gospodarstva i općega obrazovanja.³³ Najviše ima propovijedi, a osim prozних djela ima i djela u stihovima. Ona su najčešće panegirici pojedinim ličnostima ili posmrtni stihovi. Osim tih, ima još sadržajno zanimljivih djela prigodnog karaktera, npr. govora prilikom akademskih svečanosti, rođendana ili obilježavanja vjenčanja, rođenja djeteta.

Zbirka je podijeljena u pet skupina, a podjela je provedena prema visini knjiga. To su Krapina: RIV-16*, RIV-m8*, RIV-8*, RIV-v8* i RIV-4*.

³³ Bekavac-Lokmer, F.; Lokmer, J. Zbirka stranih knjiga XVI. stoljeća u fondu knjižnice Franjevačkog samostana sv. Katarine u Krapini. (Zagreb, 2013). Str. 4.

4.2.1. Krapina: RIV-16*

Signatura prve skupine je **Krapina: RIV-16***, a sadrži 16 jedinica, odnosno 20 naslova. Ova skupina sadrži knjige visoke 10 cm (2 kom), 12 cm (3 kom), 13 cm (10 kom) te 14 cm (5 kom). U ovoj skupini posebno su zanimljiva dva izdanja.

Prvo je *Biblia sacra, iuxta vulgatam editionem ad vetustissima exemplaria castigata*. Napisana je latinskim jezikom u 5 tomova koji su visoki 13 cm, a tiskani su 1569. godine u Lyonu. Uvez je drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Otisak je posve jednostavan, jednobojan, a rijetko se nalaze ukrašeni inicijali. Prvi dio, *Pentateuchus Moysi. Iosue. Liber Iudicum. Ruth*, ima 726 stranica. Na unutarnjoj stranici prve korice rukom je ispisan notni zapis s tekstom (v. sliku 7.).

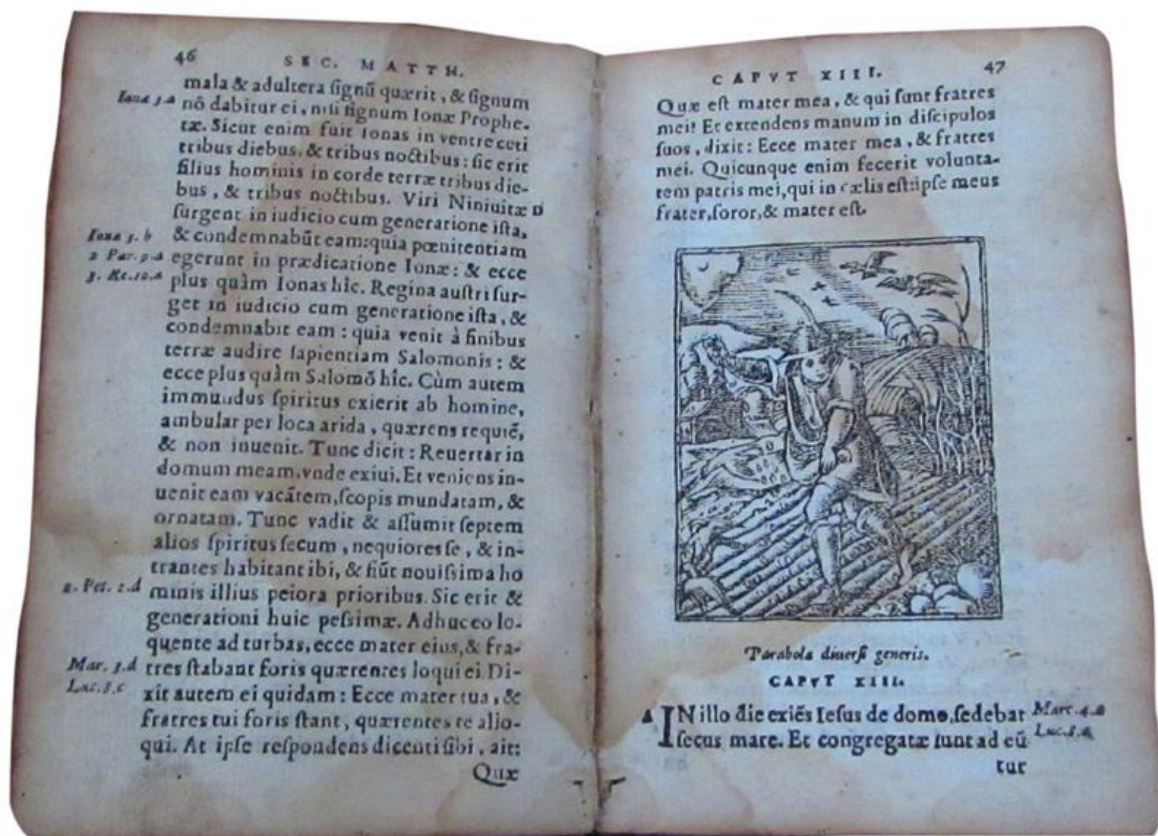
Slika 7. *Biblia sacra, iuxta vulgatam editionem ad vetustissima exemplaria castigata*³⁴

Drugi dio je *Libri regum, IIII. Paralipomenon, II. Esdrae, IIII. Tobiae, I. Iudith, I. Esther, I. Iob, I* i ima 992 stranice. Treći dio (*Prophetae*), koji ima 724 stranice i peti dio

³⁴ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

(*Machabaeorum libri duo*) privezani su zajedno, vjerojatno stoga, jer ovaj drugi ima samo 166 stranica. *Psalmorum liber. Prouerbia, Ecclesiastes, & Cantica canticorum Salomonis. Liber Sapientiae. Ecclesiasticus Jesu filij Sirach* je četvrti dio. Sadrži 445 stranica i ima oštećene korice. Svih 5 tomova oštećena su od crva, a imaju i mrlje od vlage.

Drugo zanimljivo izdanje je *Testamenti noui. Editio vulgata* iz 1569. godine koje je tiskano također u Lyonu. Visina mu je 13 cm, a uvez je oštećen (drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i tragovima kopči). Otisak je jednobojan, a na svakih nekoliko stranica nalazi se ilustracija koja zauzima 2/3 prostora (v. sliku 8.). I ovu knjigu su oštetili crvi i ima mrlje od vlage.

Slika 8. *Testamenti noui. Editio vulgata*³⁵

Među ostalim naslovima u ovoj skupini, tu su još: knjiga Savonarole Hieronymusa *Dominicae precatationis pia admodum & erudita explanatio* za koju se ne zna ni godina, ni mjesto izdanja, zatim djelo temeljne teološke literature autora Jeana de Combessa, *Compendium totius theologiae veritatis, VII. libris digestum* iz 1573, a također i jedno

³⁵ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

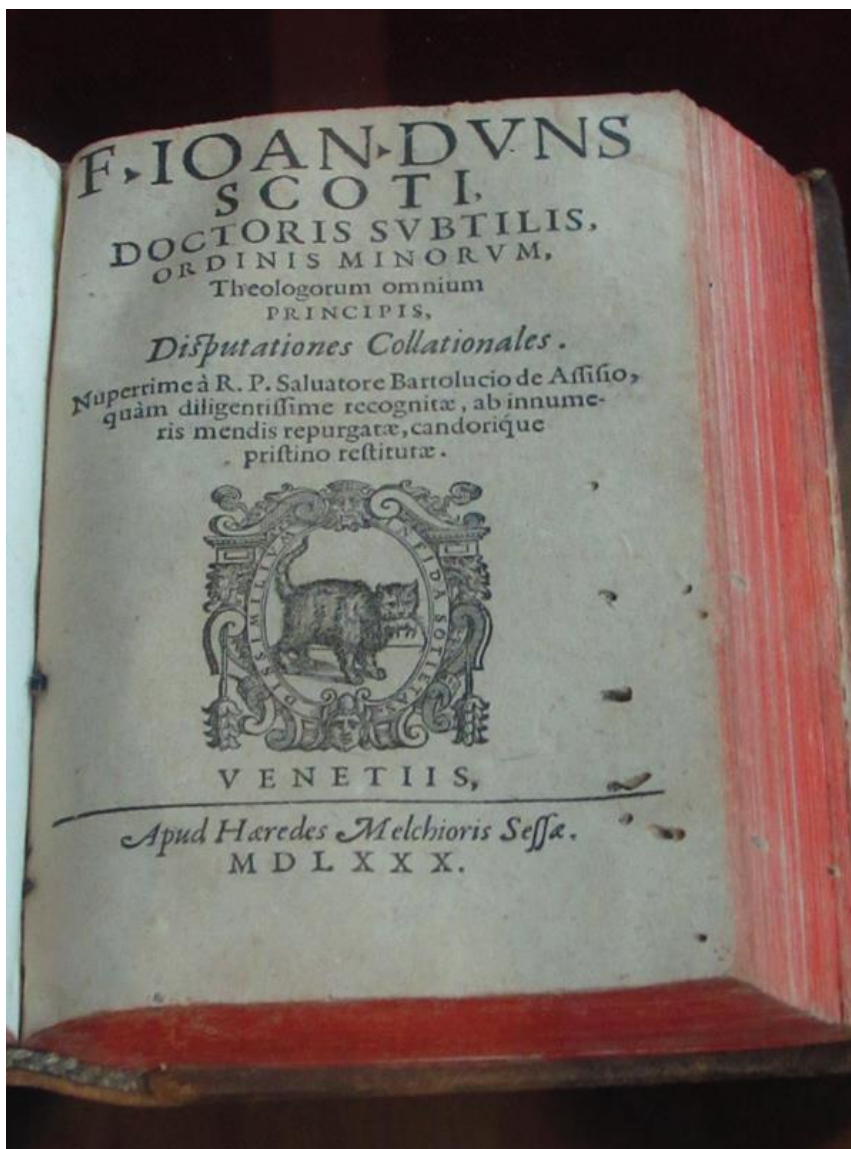
protureformacijsko izdanje njemačkog svećenika i poznatog protivnika Martina Luthera, Johanna Ecka (*Enchiridion locorum communium : Aduersus Lutherum, & alios hostes ecclesiae*, 1572. godina). Od priručnika za crkvenu praksu i pastoral knjižnica u Krapini posjeduje *Scrutinium sacerdotale, siue modus examinandi* iz 1582. autora F. Incarnatoa, a ima i dva teološka izdanja isusovačkog kolegija u Beču (Hippolytus: *Beatissimi Hyppoliti Episcopi & martyris ?Oratio, de Consummatione mundi, ac de Antichristo, & Secundo aduentu Domini nostri Iesv Christi De Antichristo* iz 1562. godine i papa Innocentus III: *De contemptu mundi sive de miseria conditionis humanae: Libri tres* iz 1561. godine), dva isusovačka izdanja (Ludovicus Granatensis: *Vita Christi* iz 1596. i Vincenzo Bruno, *Meditationes, De Praecipuis Mysteriis Vitae et Passionis D. N. Jesu Christi* iz 1598-1599. godine) te djelo iz područja crkvene povijesti koje se odnosi na Tridentski sabor (di Trento Concilio: *Sacrosancti Et Oecumenici Concilii Tridentini* iz 1577. godine).

4.2.2. Krapina: RIV-m8*

Druga skupina signature **Krapina: RIV-m8*** sadrži 21 jedinicu, odnosno 27 naslova. Ova skupina sadrži knjige visoke 15 cm (1 kom), 16 cm (11 kom), 17 cm (9 kom) i 18 cm (6 kom). Predstavnici klasične latinske književnosti su dva Ovidijeva djela – *Opera* iz 1541. godine i *Metamorphoseon libri XV.* iz 1589. godine. Djelo Petra Canisiusa, *Summa Doctrinae Christianae* iz 1555. godine primjer je temeljne teološke literature, a čak su tri priručnika za propovjednike (Haimo: *Haymonis Episcopi Halberstattensis, homiliarum siue concionum popularium* iz 1534. te dva djela Thomasa Stapletona: *Promptuarium catholicum, ad instructionem concionatorum contra haereticos nostri temporis, super omnia Euangelia totius anni tam dominicalia, quam de Festis...* i *Antidota euangelica contra horum temporum haereses...*). U ovoj skupini nalaze se djela iz područja prava (*Codicis Dn. Iustiniani sacratissimi principis ex repetita praelectione libri duodecim* iz 1553. godine), povijesti (*Herodoti Halicarnassei Historiae libri 9.: et De vita Homeri libellus* iz 1584. godine) i medicine (*Realdi Columbi chremonensis ... De re anatomica libri 15.* iz 1572. godine) te jedno protureformacijsko djelo (Roberto Bellarmino: *Disputationum Roberti Bellarmini Politiani* iz 1589.).

Djelo oštroomnog franjevačkog učitelja, filozofa i teologa, uz Tomu Akvinskog jednog od najutjecajnijeg skolastičara, Bl. Ivana Duns Scota (Iohannes Duns Scotus) ima naslov *Quaestiones quatuor voluminum scripti Oxoniensis super Sententias...* i tiskano je u

Veneciji 1580. godine. Visoko je 16 cm, a ima 11 tomova. Otisak je jednobojan i dvostupačan, a ponegdje se nalaze ukrašeni inicijali. U Krapini se nalaze samo tri toma (deveti, deseti i jedanaesti) koja su zajedno uvezena. Isto izdanje nalazi se u Hrvatskoj još u knjižnicama u Zagrebu, Slavonskom Brodu, Klanjcu (osim 9. toma), Zaostrugu (osim 11. toma) i Varaždinu. Na naslovnici knjige je zanimljiv i neuobičajen crtež mačke s mišem u ustima (v. sliku 9.).

Slika 9. Bl. Ivan Duns Scot, *Disputationes collationales*³⁶

Deseti tom ima naslov *Disputationes collationales. Nuperrime a R.P. Salvatore Bartolucio de Assisio, quam diligentissime recognitae, ab innumeris mendis repurgatae, candoriquè pristino restituae*, a sadrži 148 stranica. Uvez je kožni, oštećen, a knjižni blok je

³⁶ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

oštećen od crva, mrlja od tinte i vlage. Deveti tom ima naslov *Syllabus generalis in quatuor volum. scripti Oxoniensis super Sententias*. ..., a sadrži 72 lista. Uvez je kožni, a na predlistu knjižnog bloka ima: Ex libris R. P. Ottonis Peper Sctar Thlogiae Lectoris Generalis Zagabria 1758., dok su na naslovnici velike mrlje od tinte (precrtnani ex libris i oznake), a na jednom od sljedećih listova Residentium Majoris Poloniae. Papir je oštećen od crva i od mrlja od vlage. Jedanaesti tom ima naslov *Quaestiones quodlibetales ex quatuor voluminibus sententiarum* ... i sadrži 325 stranica. Uvez je kožni, oštećen, a knjižni blok je oštećen od crva, mrlja od tinte i vlage.

4.2.3. Krapina: RIV-8*

Treća skupina ima signaturu **Krapina: RIV-8***, a sadrži 41 jedinicu, odnosno isto toliko naslova. Ova skupina sadrži knjige visoke 19 cm (1 kom), 20 cm (32 kom), 21 cm (6 kom) i 22 cm (2 kom). U najstarije strane knjige 16. st. spada knjiga iz 1516. godine autora Jacobusa de Voraginea, *Legende sanctorum* (v. sliku 10.).

Slika 10. Jacobus de Voragine, *Legende sanctorum*³⁷

³⁷ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Tiskano je u Veneciji, visoko je 21 cm i ima 276 listova. Uvezano je u drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i kopčama. Slog je dvostupačan i ukrašen ilustracijama koje su izrađene u drvorezu. Na marginama knjižnog bloka i na poledini zadnjeg lista nalaze se brojne bilješke. Uvez je oštećen, a uz mrlje od tinte i vlage, još i nedostaju tri lista.

U ovoj skupini ima i tri priručnika za propovjednike (Musso Cornelio: *Prediche del reuerendissimo monsignor F. Cornelio Musso*, ... iz 1582. godine; Johannes de Segovia: *De praedicatione euangelica libri quatuor. In quibus de forma studendi, atque docendi Scripturam sacram, & de concionatoris officio plenissime disseritur* iz 1586. godine; Felipe Diez: *Conciones quadruplices. Quae a dominica septuagesimae, vsque ad sacrum dominicae resurrectionis festum, in ecclesia Romana, tam in dominicis, quam in feriis habentur...* iz 1596. godine), jedno djelo iz područja crkvene povijesti vezano uz Tridentski sabor (Pedro de Soto, *Assertio catholicae fidei circa articulos confessionis* iz 1555. godine) i djelo koje predstavlja temeljnu teološku literaturu (*D. Bernardi ... Opera quibus adieciimus eiusdem auctoris opuscula: quae, ut caetera eius scripta ... in duos tomos distincta* iz 1583. godine).

4.2.4. Krapina: RIV-v8*

Četvrta skupina ima signaturu **Krapina: RIV-v8***, a sadrži samo 1 jedinicu koja je visoka 23 cm, ima 824 lista i tiskana je u Baselu 1558. godine. Radi se o jednom od rječnika autora Ambrozija Calepina (u krapinskoj zbirci ima 3 njegova rječnika): *Dictionarium Ambrosii Calepini, magno omnis generis uocum auctario postremo nunc locupletatum & recognitum. Una cum Conradi Gesneri Onomastico, siue priorum nominum serie copiosissima*. Slog je otisnut jednobožno i dvostupačan s klasičnim rječničkim natuknicama nizanim po abecedi. Predlist je oštećen, a knjižni blok ima mrlje od vlage. Uvez je također oštećen, a korice su od drva presvučenog velinom, s utisnutim geometrijskim ornamentima ukrašenim florealnim ukrasima i centralno smještenim muškim alegorijskim likom i tragovima kopči (v. sliku 11.). Primjerak ove knjige se, osim u Krapini, nalazi i u knjižnici Slavenskog Broda.

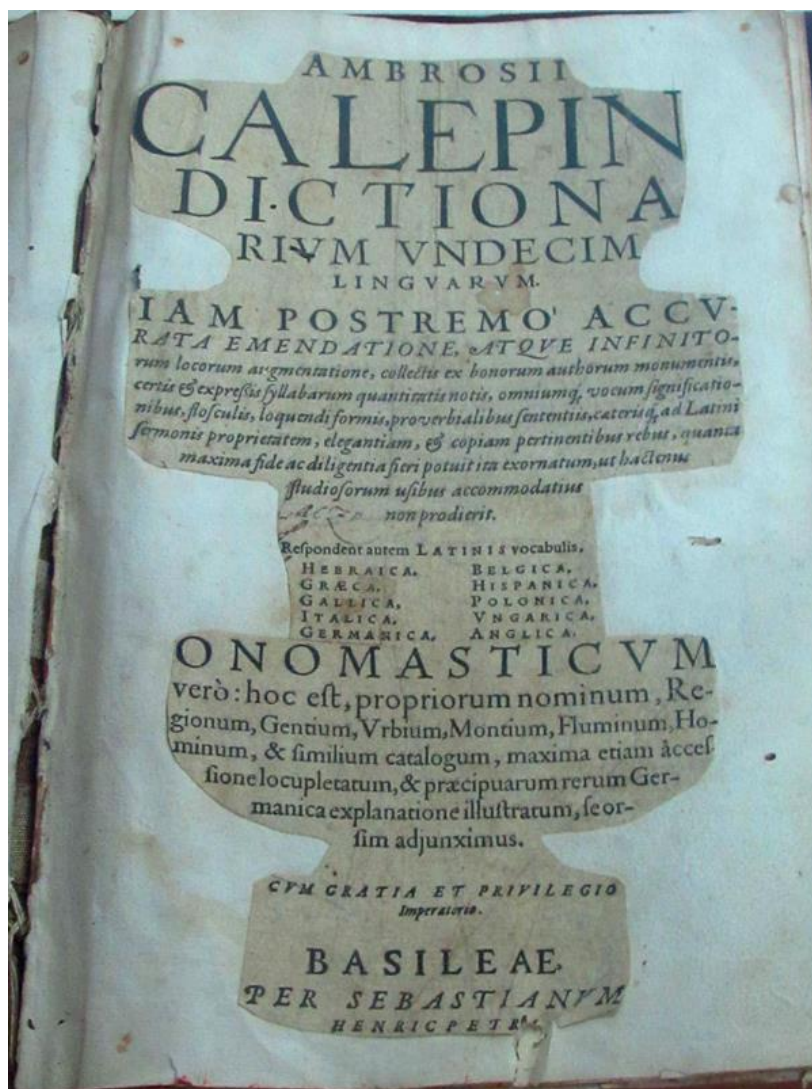
Slika 11. Ambrozij Calepin, *Dictionarium Ambrosii Calepini*³⁸

4.2.5. Krapina: RIV-4*

Peta skupina ima signaturu **Krapina: RIV-4***, a sadrži 6 jedinica, odnosno 8 naslova. U ovoj su skupini knjige visoke 29 cm (1 kom), 30 cm (2 kom), 33 cm (2 kom) i 34 cm (3 kom). Tu se nalaze još dva ranije spomenuta rječnika autora Ambrozija Calepina (Ambrogio Calepio), a u Hrvatskoj su sačuvani samo ovi primjerci u Krapini.

³⁸ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Prvi je tiskan u Baselu 1590. godina i ima 1665 str. – *Ambrosii Calepini Dictionarium vndecim linguarum, iam postremo accurata emendatione, atque infinitorum locorum augmentatione, collectis ex bonorum authorum monumentis*. Slog je dvostupačan, a font je jako sitan. To je višejezičan rječnik (latinsko : hebrejski, grčki, francuski, talijanski, njemački, belgijski, španjolski, poljski, mađarski i engleski) i predstavlja sintezu autorovog cjeloživotnog rada. Uvezan je u drvo presvučeno kožom s metalnim okovom i kopčama, a budući da je odavno restaurirano (v. sliku 12. na kojoj se nalazi restaurirana naslovnica), papir ponovo ima mrlje od vlage i oštećen je od crva.

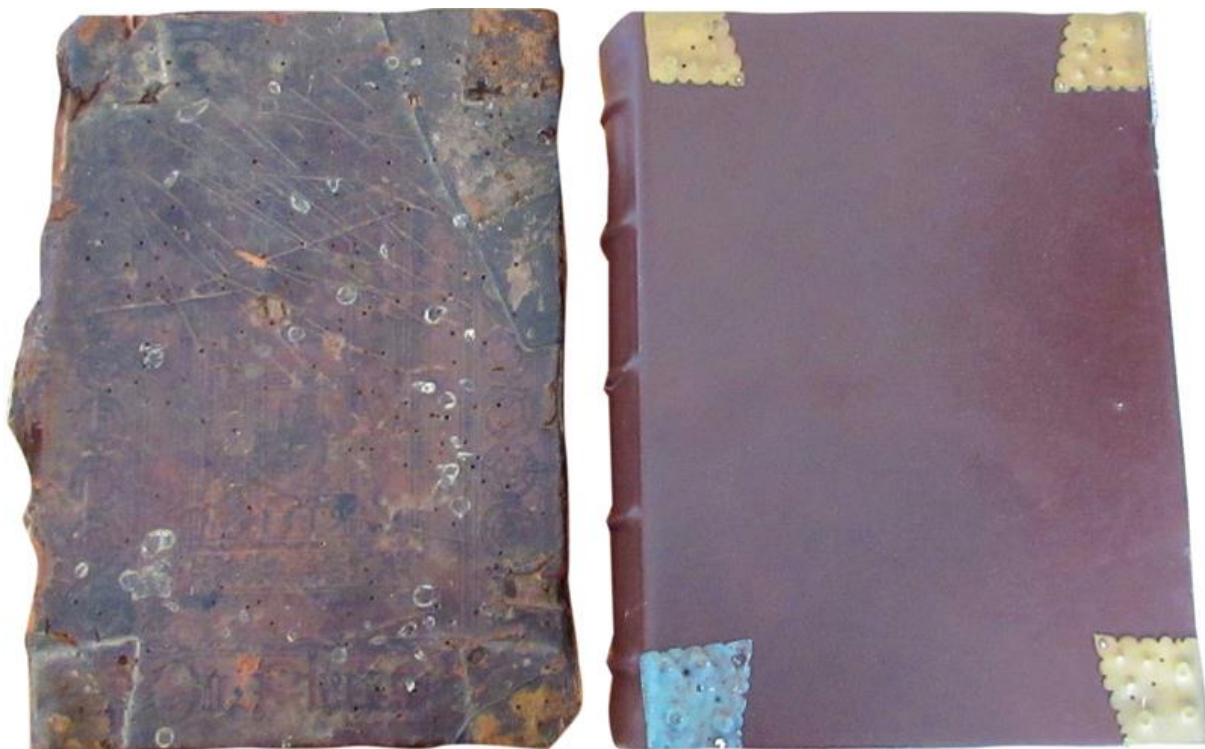

Slika 12. Ambrozij Calepin, *Ambrosii Calepini Dictionarium vndecim linguarum*³⁹

³⁹ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Drugi rječnik ujedno je i najstarija knjiga u ovoj zbirci, a naslov mu je: *F. Ambrosij Calepini Bergomatis ... Dictionarium ex optimis quibusque authoribus studiose collectum: & rursus auctum: et multo diligentius ab Ascensio repositum ... : Graecum praeterea recognitum: accentibus discretum: & latine expositum est.*

Ne zna se gdje je rječnik otisnut ni tko je bio izdavač. Na publikaciji ne postoji niti podatak o godini tiskanja, pretpostavlja se da je otisnuta u razdoblju između 1510. i 1513. godine. Ima 396 listova, ali nedostaje naslovnica i zadnji 1 ili 2 lista. Na marginama su bilješke, a kroz cijeli knjižni blok su mrlje od voska i tinte. Inicijali su djelomično rukom kolorirani. Uvez je novi – drvo presvučeno kožom s metalnim okovom i kopčama (v. sliku 13. na kojoj se na lijevoj strani vide sačuvane stare korice, te desno nove korice nakon restauracije).

Slika 13. Ambrozij Calepin, *F. Ambrosij Calepini Bergomatis*⁴⁰

U ovoj skupini se nalazi i treća knjiga već spominjanog autora Thomasa Stapletona iste tematike kao i prve dvije – radi se o priručniku za propovjednike, samo što je ovaj, zbog

⁴⁰ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

svoje veličine, vjerojatno bio korišten u samostanu, dok su ostala dva naslova, zbog manjeg formata, bila prikladna za putovanja.

Ovdje je i zanimljiva *Biblija* velikog formata tiskana u Lyonu 1527. godine – *Textvs Bible : Hoc in opere hec insunt. Concordantie tam ex veteri [et] nouo testamento: sacrisq[ue] canonibus: q[uam] ex viginti libris Iosephi de antiquitatibus [et] bello Judaico excerpte*. Slog je dvostupačan, jednoličan, s jedva primjetno istaknutim inicijalima. Na unutarnjoj stranici prve korice nalazi se notni zapisi i tekst *Ad laudem et gloriam sanctissimo Trinitatis* (v. sliku 14. lijevo), a na predlistu postoji više različitih zapisa. Naslovnica je rekonstruirana (v. sliku 14. desno), a nedostaje poledina i 15 listova. Uvez je nov, a korice su od drva presvučenog kožom s kopčama.

Slika 14. *Textvs Bible*⁴¹

Velikog formata su još tri najstarija djela iz ove zbirke, pa spadaju u ovu, petu, skupinu i kod nas ih možemo pronaći samo u ovoj knjižnici. Dva djela su propovijedi od istog autora, Pelbartusa de Themeswara i oba su tiskana u Hagenau – iz 1515. godine sačuvan je

⁴¹ Fotografije je snimila Dunja Stanković.

naslov *Pomerium Sermonum de beata virgine dei genitrice, Vel Stellarium Corone beate virginis pro singularum festivitatum eiusdem predicationibus coaptatum* (ima 141 list, a nedostaje naslovnica i prvih 7 listova, te na kraju prva 2 i zadnja 2 lista Tabule; na kraju je privezan list Liber XII pars II fol. CXXXV; kroz cijeli knjižni blok su mrlje od vlage, a knjiga je restaurirana – uvez je novi, u platno, s kožnim hrptom i uglovima), a iz 1516. godine je naslov *Pomerium sermonum de observantia : De Tempore dominicales De Sanctis Quadragesimale triplex Stellari beate virginis ... index adhibitus / Fratris Pelbarti de Themeswar ordinis Mino* (ima 234 lista, a nedostaje naslovnica i 13 prvih i 2 zadnja lista; kroz cijeli knjižni blok su brojne bilješke na marginama i mrlje od vlage; knjiga je restaurirana – uvez je novi, u platno, s kožnim hrptom i uglovima). Treće djelo je *Biblia cum concordantijs veteris et noui testamenti et sacrorum canonum Biblia* tiskana 1515. godine u Nürnbergu. Ukupno ima 335 listova, a nedostaju 2 zadnja lista. Prvi listovi su oštećeni, a kroz cijeli knjižni blok su mrlje od vlage. Knjiga je restaurirana i uvez je novi: drvo presvučeno platnom s kožnim hrptom i uglovima.

4.3. Zbirka hrvatskih rijetkih knjiga do 1850. godine u fondu knjižnice franjevačkog samostana u Krapini

Zbirka se sastoji od 84 jedinice koje su sve smještene u trezoru u posebnoj prostoriji.

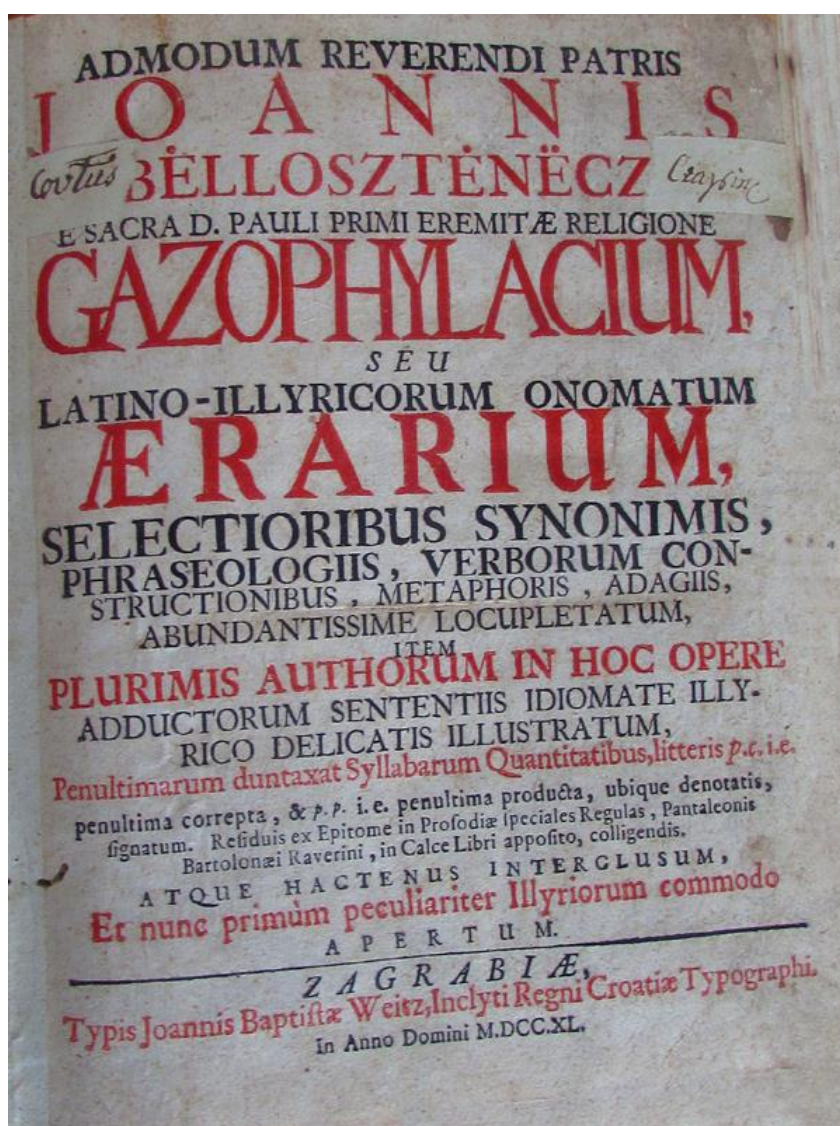
Više od jedne trećine djela su teze iz filozofije, teologije i morala pod naslovima: *Assertiones, Conclusiones, Constitutiones, Dogmata, Institutiones, Positiones, Propositiones* itd.

Neki od hrvatskih latinista čije se knjige nalaze u krapinskoj knjižnici su: Konstantin Farkaš, Josip Pavišević, Krsto Pejkić, Antun Rožić, Sebastijan Slade, Elzear Tauses i Matija Živić.

U Zbirci ima četiri knjige Ivana Krstitelja Horvátha – *Elementa matheseos, philosophiae auditorum usibus accommodata a Joanne Bapt. Horvath e S. J. in Universitate Tyrnaviensi ...* (uvezano je u kožu, tiskano je u Trnavi 1772. odnosno 1773. godine i sastoji se od dva privezana sveska visoka 21 cm: prvi ima 271 str., a drugi 290 str.), *Institutiones logicae, quas in usum auditorum philosophiae conscripsit Joan. Bapt. Horvath, ...* (uvezano je u kožu, tiskano je također u Trnavi 1776. i visoko 21 cm, a knjižni blok ima 126 str.), uz njega je privezano *Institutiones metaphysicae, quas in usum auditorum philosophiae*

conscripsit Joan. Bapt. Horvath, ... i *Physica generalis, quam in usum auditorum philosophiae conscripsit Joan. Bapt. Horvath, ...* (uvezano je u kožu, tiskano je također u Trnavi 1776. i visoko 22 cm, a knjižni blok ima 508 str. popraćenih s tablicama).

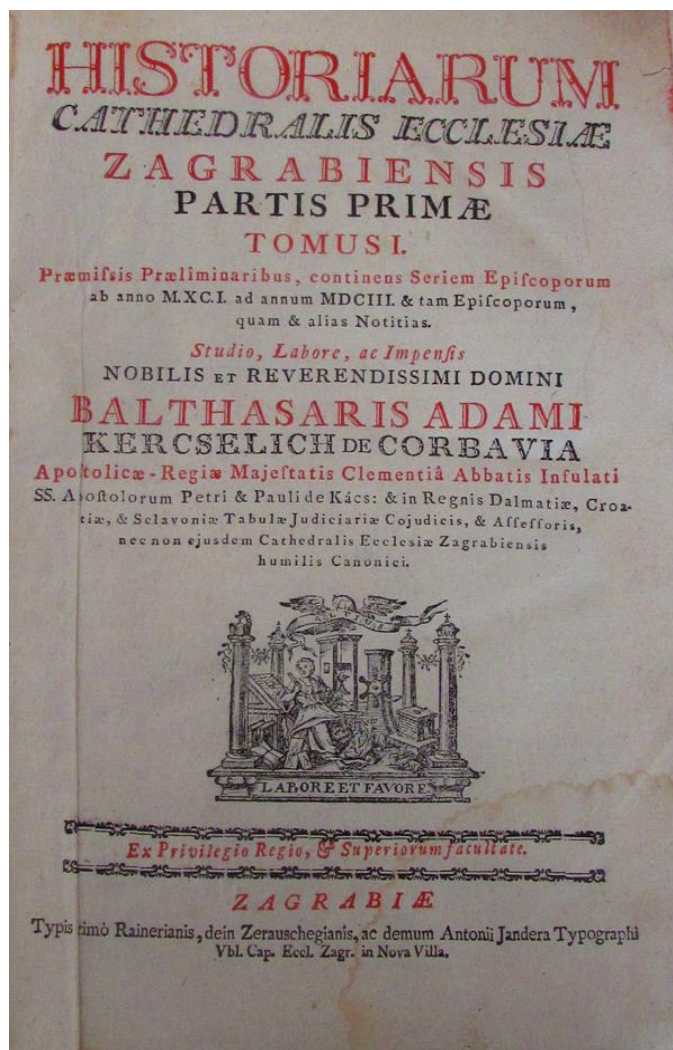
Jedna od važnijih knjiga u krapinskoj Zbirci je *Admodum reverendi patris Joannis Bellosztenecz ... Gazophylacium, seu Latino-Illyricorum onomatum aerarium* Ivana Belostenca. To je rječnik tiskan u Zagrebu 1740. godine u dva sveska, oba uvezana u kožu i visoka 23 cm. Prvi svezak, *Gazophylacium Latino-Illyricum* (v. sliku 15.), ima 1352 stranice. *Gazophylacium Illyrico-Latinum* je naslov drugog sveska koji ima 656 stranica.

Slika 15. Ivan Belostenec, *Gazophylacium Latino-Illyricum*⁴²

⁴² Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

Crkvena povijest zastupljena je s djelom Baltazara Adama Krčelića *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabienensis / studio, labore, ac impensis Balthasaris Adami Kerceselich de Corbavia* tiskanim 1770. godine u Zagrebu. Trebalo je izaći više svezaka, ali je otisnut samo prvi koji je visok 31 cm, uvezan je u karton i ima 346 stranica. Naslovnica je tiskana dvobojno (crveno-crno) (v. sliku 16.).

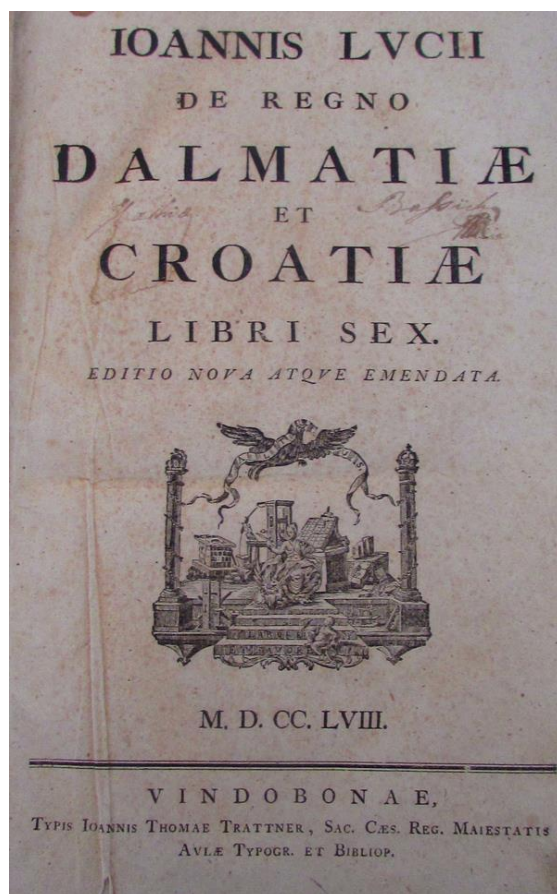

Slika 16. Baltazar Adam Krčelić, *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabienensis*⁴³

U Krapini se nalazi i djelo oca hrvatske povijesti, Ivana Lucića (Lučića) *Ioannis Lvcii De regno Dalmatiae et Croatiae : libri sex* (v. sliku 17.). To djelo smatra se prvim znanstveno-kritičkim djelom hrvatske historiografije. Napisao ga je na temelju proučavanja kulturne i političke povijesti Dalmacije i prikupljanja izvorne građe. Obuhvatio je razdoblje od rimskoga doba do kraja 15. st., a u djelu donosi i rodoslovlja hrvatskih knezova i kraljeva i

⁴³ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

šest povijesnih karata, koje čine prvi hrvatski atlas.⁴⁴ Prvo izdanje tiskano je 1666. godine u Amsterdamu, a ovo je tiskano u Beču 1758. godine. Visoko je 37 cm i uvezano u karton. Ima 280 stranica, a u džepić ima uloženo 6 višestruko presavijenih listova. To su zemljopisni crteži. Slog je dvostupačan, a kroz cijeli knjižni blok su mrlje od vlage.

Slika 17. Ivan Lucić, *Ioannis Lvcii De regno Dalmatiae et Croatiae : libri sex*⁴⁵

Najstarije djelo u ovoj zbirci je *Blago jezika slovinskoga illi Slovník u komu izgorarajuse!!/ rjeci slovinske latinski, i diacki. Thesaurus linguae Illyricae sive Dictionarium Illyricum in quo verba Illyrica Italice, & Latine redduntur. Labore p. Jacobi Micalia ; Grammatika talianska u kratko ili Kratak nauk za naucitti latinski jezik : societ. Jesu collectum. Et sumptibus Sacrae Congregationis de propaganda fide impressum. / koga slovinski upisa otac Jacov Mikaglja ...* iz 1649. godine. To je trojezični rječnik u kome je prvi put hrvatski polazni jezik. Napisao ga je hrvatski jezikoslovac rođen 1601. godine u Italiji Jakov Mikalja i ono se smatra najznačajnijim djelom iz njegova opusa. Ipak treba spomenuti

⁴⁴ Lučić, Ivan. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37386>. (10.10.2017.)

⁴⁵ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

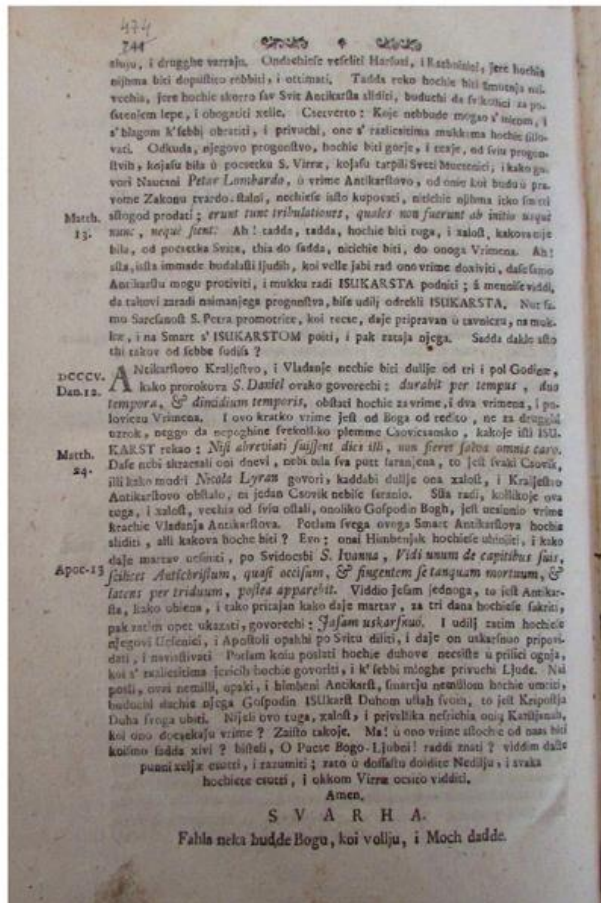
još neka njegova djela. Iako na samom djelu nije navedeno ime autora, na temelju predgovora, slovopisa i pisama iz toga doba, za djelo *O temeljima gramatike na ilirski prilagođene (De institutione grammatica pro illyricis accommodata)* je dokazano da ga je napisao Jakov Mikalja. Objavljeno je 1637. godine, a predstavlja prvu hrvatsku obradbu latinske gramatike E. Álvaresa. Mikalja je napisao i djelo kojim su položeni temelji hrvatskom gramatičkom nazivlju, a ono je ujedno i prvi udžbenik stranoga jezika na hrvatskom u nas i prva gramatika jednoga romanskoga jezika na hrvatskom jeziku. To djelo nosi naziv: *Gramatika talijanska u kratko ili Kratak nauk za naučiti latinski jezik*.⁴⁶ Knjiga koja se nalazi u krapinskoj knjižnici upotrebljavala se u vjerskim školama i u tom se hrvatsko-talijansko-latinskom rječniku nalazi 25.000 hrvatskih riječi. Osim općeg leksika nailazimo na raznovrsno nazivlje, brojna imena i frazeologiju. Malog je formata, visoka je samo 17 cm, ali je opsežna – ima 925 stranica. Tiskana je u Loretu, gdje je autor i živio u to vrijeme.

Posebno su vrijedna djela koja su napisana na hrvatskom jeziku. Neki od autora su Kajo Adžić, Antun Bačić, Josip Banovac, Stjepan Grdenić, Josip Hegediš, Adalbert Horvat, Marijan Jaić, Filip Lastrić, Bernardin Leaković, Antun Papušlić, Đuro Rapić, Šime Starčević, Josip Vračan, Maksimilijan Vrhovac i Frane Vrinjanin.

Sastav bogoslovja delorednog, koje za obću korist napisa Kajo Agjić Reda s. Franje, Deržave kapistranske misnik djelo je franjevca Kaje Adžića, hrvatskog vjerskog pisca, a tiskano je 1847. godine u Budimpešti. Djelo ima dva toma (prvi ima 361 str., a drugi 453 str.), visoko je 21 cm, a uvezano je u karton. Knjižni blok ima mrlje od vlage i oštećen je od crva. Antun Bačić, također franjevac, profesor teologije, prevoditelj i pisac, autor je knjige izdane u Budimpešti 1732. godine: *Istina katolicsanska illiti Skazagnie upravglienia spasonosnoga xitka karstianskoga s' zabillixegniem zablugiegnia Garsckoga odmettnicstva illiti Garcskie Erexiah u koiesu nesrichno upali odkadsuse od Rimske Czarkve oddilili*. Uvez je kožni, a visina knjige je 20 cm. Knjižni blok je zaprljan i oštećen mrljama od vlage i crvotočine. U knjizi ima i ilustracija, a ukupno je 596 stranica. Hrvatski crkveni povjesničar rodom iz Bosne i Hercegovine, Filip Lastrić, školovao se u Italiji, a kasnije obnašao različite službe u provinciji Bosne Srebrene. Osim povijesnih djela, objavio je i nekoliko zbirki propovijedi i tumačenja kršćanskog nauka, a jedna od njih nalazi se u ovoj Zbirci. To su nedjeljne propovijedi tiskane 1766. godine u Veneciji naslova *Nediglnik dvostruk : to' jest po dva govoregna za svaku nediglju priko godine lasna, kratka i ravna samo za lasnochju pastirah*

⁴⁶ Mikalja, Jakov. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=40703>. (30.08.2017.)

naselackie puka priiprostitoga i nenaucnoga, uregena. Knjiga je visoka 24 cm, a ima 456 str. Slog je dvostupačan s ilustracijama.

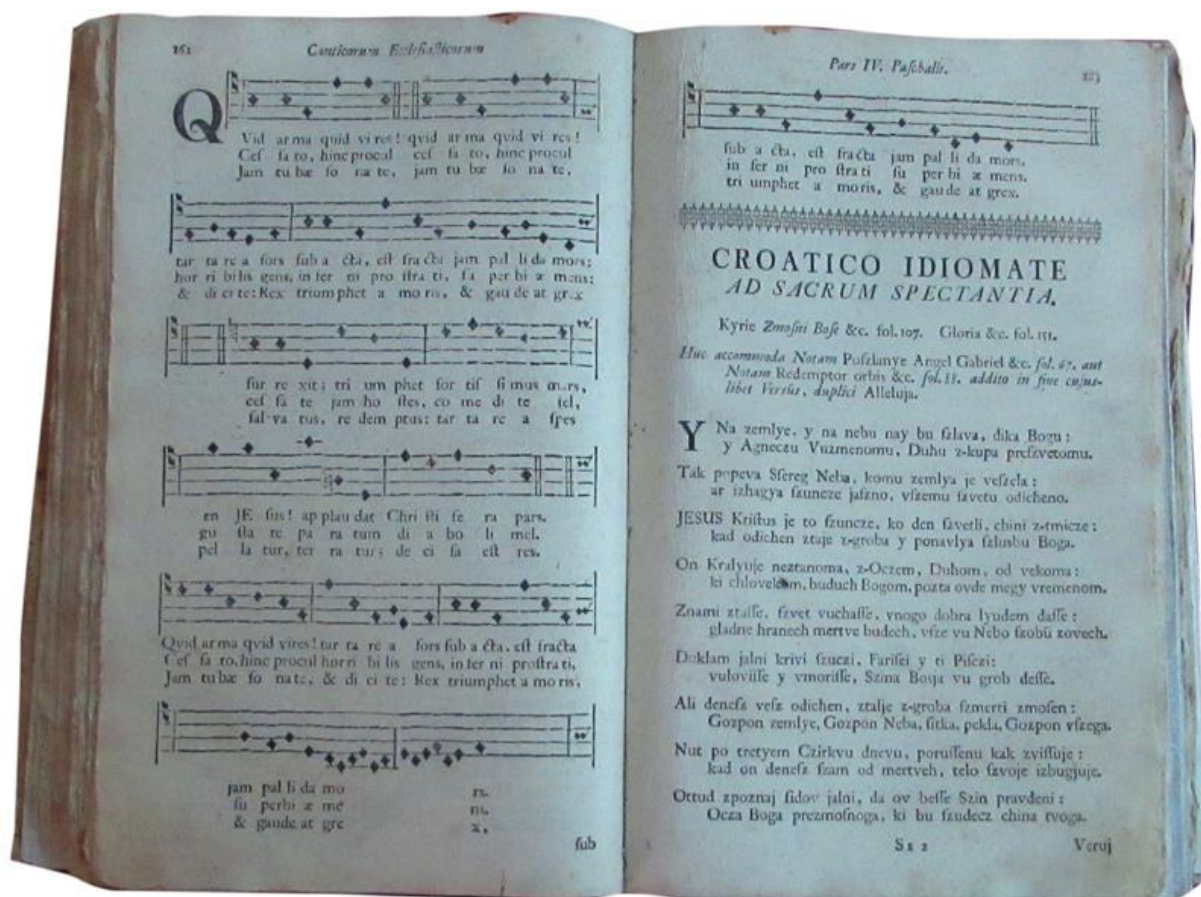
Slika 18. Đuro Rapić, *Svakomu po malo iliti predike nediljne zajedno s korizmenima*⁴⁷

Franjevac Đuro Rapić autor je vjersko-poučnih djela *Svakomu po malo iliti predike nediljne zajedno s korizmenima* i *Od svakoga po malo iliti kratko ispisanje života, mučeništva i slave pravih i svetih prijatelja Božji*. Prvi naslov proizvod je budimpeštanske tiskare iz 1762. godine i nalazi se u trezoru krapinske franjevačke knjižnice (v. sliku 18. lijevo). Knjiga ima ilustracije, a visina joj je 32 cm i ima 486 stranica, a zanimljiva je informacija da je 474. stranica pogrešno numerirana (piše 744. str.) (v. sliku 18. desno). Uvezano je u kožu, a knjižni blok ima mrlje od vlage i oštećen je od crva. Djelo poliglota Šime Starčevića koje se čuva u ovoj Zbirci nije vezano uz njegov jezikoslovni rad, već se radi o propovijedima koje imaju naslov *Šime Starčevića začastnoga kanonika stolne cerkve senjske, prisednika duh. stola, i*

⁴⁷ Fotografije je snimila Dunja Stanković.

župnika grada Karlobaga. *Homelie iliti Tumačenja Svetoga Evangjelja za sve Nedilje od Došastja Gospodinova do posljednje Nedilje po Duhovih*. Tiskano je 1850. godine u Zadru. Ovo dvotomno izdanje visoko je 19 cm – prvi svezak ima 321 str., a drugi 277. str. Na oba toma uvez je kartonski.

Treće izdanje (iz 1757. godine) najpoznatijeg i najopsežnijeg tiskanog zbornika crkvenih pjesama na latinskome i hrvatskome jeziku *Cithara octochorda* dio je ove Zbirke krapinskoga samostana (v. sliku 19.). Pretpostavlja se da ga je priredio M. Šilobod-Bolšić. Svaki od njegovih osam dijelova sadrži notni zapis latinske i hrvatske mise te pobožne pjesme. Knjiga sadrži 364 paginirane stranice, a na kraju još ima indeks koji nije paginiran. Spada u velike knjige (visoka je 32 cm), a uvezana je u kožu. Kroz cijeli knjižni blok mrlje su od vlage.

Slika 19. *Cithara octochorda*⁴⁸

⁴⁸ Fotografiju je snimila Dunja Stanković.

5. ZAKLJUČAK

Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini je po broju jedinica relativno mala, ali u svjetskim razmjerima čuva vrijedno knjižno blago. Nastala je kao rezultat brige poglavara samostana, ali i ostalih njegovih stanovnika, u nastojanju da se omogući i provede jedno od osnovnih franjevačkih pravila – svakodnevno učenje i duhovno napredovanje. Stoga tu nalazimo knjiga iz cijeloga svijeta – onih koje su koristili bogoslovi i njihovi profesori, ali i mlađi učenici koje su franjevci ponekad učili. Velik je broj propovijedi, ali ima i rječnika, gramatika, katoličkih rasprava. Budući da su franjevci bili i ranarnici i ljekarnici, dosta ima knjiga i iz tog područja. Najviše ipak ima knjiga iz teologije i filozofije, tadašnjih temeljnih znanja i znanosti, te priručnika iz povijesti crkve i crkvenog prava. Knjige su franjevci i studenti kupovali ili dobivali na svojim misionarskim i hodočasničkim putovanjima ili prilikom boravka na nekom od sveučilišta u Europi. Također su ih i naručivali, nasljeđivali i na razne druge načine prikupljali i čuvali.

Većina knjiga je na latinskome jeziku, ali velika je vrijednost i knjiga pisanih hrvatskim jezikom. Samo ih je nekoliko na njemačkom ili talijanskome jeziku. Najveći broj knjiga tiskan je u Veneciji, pa slijede Köln, Beč, Pariz, Graz, Budimpešta, Zagreb... Format knjiga pokazuje da se u prošlosti jako vodilo računa o tome za što je knjiga namijenjena – knjige koje su bile određene za čitanje i upotrebu unutar samostana (npr. prilikom bogoslužja, u knjižnici), kao npr. misali, djela iz teologije, filozofije, velikog su formata, a one koje su franjevci nosili na put (molitvenici, propovijedi, priručnici), manjeg su formata kako bi se mogle spremati u torbu ili džep kaputa i lakše transportirati.

U knjižnici krapinskog franjevačkog samostana nalaze se djela poznatih autora, velikih znanstvenika, filozofa i mislioca i neprocjenjiva je vrijednost da su ona sačuvana. Međutim, na policama se nalaze i knjige manje poznatih stvaraoca, učitelja i pisaca koji su također zaslužni za cjelokupni ljudski razvoj i napredak. Svi oni su zapisivali povijest, svoja znanja, razmišljanja, spoznaje, u želji da ih podijele s drugima i otmu zaboravu, da doprinesu napretku i istini i zato je važnost ove zbirke još i veća.

Ova je knjižnica zatvorena za javnost i nedostupna većem broju potencijalnih korisnika, te je malo tko upoznat s njenim sadržajem. Bilo bi dobro kad bi se projekt Provincije sv. Ćirila i Metoda nastavio i proširio te kad bi se sljedećih godina katalogizirali i ostali naslovi iz ove zbirke. Za to je potrebna i suradnja lokalnih vlasti i ljudi iz knjižničarske

struke, da bi zajedničkim snagama očuvali i zaštili građu, koja kao svjedočanstvo višestoljetne kulture i tradicije ima velik doprinos i značaj hrvatskoj kulturi i znanosti.

Zahvale:

Ovim se putem zahvaljujem Željku Pospišu, zaljubljeniku u Krapinu, te poznavatelju njezine povijesti i kulture, a ujedno i autoru knjige *Moj grad i pračovjek*, koji mi je nesebično pomogao u prikupljanju literature za ovaj rad i u pružanju potrebnih informacija. Zahvaljujem se i bivšem gvardijanu samostana u Krapini p. Ferdi Posavcu, sadašnjem gvardijanu p. Franji Jurinecu te p. Sebastijanu Goleniću, koji su mi omogućili pregledavanje i proučavanje građe iz arhive i knjižnice krapinskog samostana.

Također se zahvaljujem svojoj mentorici, dr. sc. Ivani Hebrang Grgić, što je prihvatila izabranu temu, uputila me u problematiku, te mi pružila potrebnu stručnu pomoć i ukazala na neophodne korekture u radu.

6. POPIS LITERATURE

1. Bekavac-Lokmer, F.; Lokmer, J. Zbirka stranih knjiga XVI. stoljeća u fondu knjižnice Franjevačkog samostana sv. Katarine u Krapini. Zagreb, 2013.
2. Belaj, V. Razvoj franjevaštva na području hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. // Franjevci hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda / uredili Franjo Emanuel Hoško, Marija Mirković, Vitomir Belaj. Zagreb : Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, 1992. Str. 35-42.
3. Bratulić, J.; Damjanović, S. Predgovor : Značenje franjevačkih knjižnica u kulturi Sjeverne Hrvatske // Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda / Vatroslav Frkin, Miljenko Holzleitner. Zagreb : HAZU, Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, 2008. Str. 5-10.
4. Cvekan, P. Franjevci u Krapini. Krapina : vlast. nakl., 1980.
5. Čovjek. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6845>. (20.06.2017.)
6. Franjevci. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20487>. (10.08.2017.)
7. Frkin, V. Knjižnica franjevačkog samostana u Krapini. // Kaj : časopis za kulturu i prosvjetu. 25, 1/2(1992), str. 101-104.
8. Hebrang Grgić, I. Časopisi i znanstvena komunikacija. Zagreb : Naklada Ljevak, 2016.
9. Hoško, F. E. Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2001.
10. Kozina, A. Krapina i okolica kroz stoljeća. Krapina : Gradski muzej, 1960.
11. Kozina, D. Fragmenti krapinske povijesti. // Krapinskih osam stoljeća / urednik Antun Kozina. Krapina : Hrvatsko planinarsko društvo Strahinjčica, 1998. Str. 21-24.
12. Lučić, Ivan. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37386>. (10.10.2017.)
13. Mikalja, Jakov. // Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=40703>. (30.08.2017.)

14. Ministarstvo kulture. Kulturne djelatnosti. Knjižnična djelatnost. Upisnik knjižnica. URL: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=202&kazid=4200>. (20.06.2017.)
15. Ortner, Stjepan. Povjest gradine i trgovišta Krapine. Krapina : Odbor za obilježavanje 800-te obljetnice grada Krapine, 1993.
16. Pospiš, Ž. Moj grad i pračovjek. Krapina : vlast. nakl., 2014.
17. Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/novosti/odabrana_novost/428/, 3. (15.08.2017.)
18. Radovčić, J. Krapinski neandertalci stotinu godina nakon otkrića. // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 18-25.
19. Stipčević, A. Povijest knjige. 2. izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006.
20. Szabo, A. Krapina u doba hrvatskog narodnog preporoda (1790.-1848.). // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 42-47.
21. Szabo, A. Povijesna vrela o razvoju grada Krapine. // Krapina : grad povijesti i kulture / uredila Agneza Szabo. Krapina : Grad Krapina, 2004. Str. 32-41.
22. Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997), 05(1998), 104(2000), 69(2009). URL: <https://www.zakon.hr/z/745/Zakon-o-knji%C5%BEnicama>. (20.06.2017.)
23. Župa Sv. Nikole biskupa : Krapina. Krapinski franjevci. URL: <http://www.zupa-krapina.hr/krapinski-franjevci/>. (20.08.2017.)

KNJIŽNICA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U KRAPINI

Sažetak:

Franjevci dolaze u Krapinu sredinom 17. stoljeća, a 1657. godine, nakon završetka izgradnje samostana, osnivaju i samostansku knjižnicu. Ona je po broju jedinica relativno mala, ali čuva vrijedno knjižno blago. U knjižnici postoje tri inkunabule, koje su ujedno i najvrednije knjige u ovoj knjižnici.

Ključne riječi: Franjevci, krapinski samostan, knjižnica, inkunabule, strane knjige 16. stoljeća, hrvatske rijetke knjige

Summary:

The Franciscan came to Krapina in the middle of the 17th century. Soon afterwards they built a monastery, and, in 1657, established a monastery library. The library is relatively small in terms of numbers, but has some valuable books in its possession. In particular, there are three incunabula in the library, and these are, clearly, among the most valuable books there.

Keywords: Franciscan, Krapina monastery, library, incunabula, foreign books from the 16th century, Croatian rare books

BIOGRAFIJA

Dunja Stanković rođena je u Zagrebu 1966. godine. Osnovnu i srednju školu završila je u Krapini, a Grafički fakultet u Zagrebu. U izdavačkom poduzeću Novi Liber radila je na organizacijskim poslovima pripreme rukopisa za prijelom i tisak, te na usustavljanju i obradi rječničke baze Hrvatskog jezičnog portala. Od 2015. godine zaposlena je u redakciji Znanja.